

ERCIYES

KAYSERİ HALKEVİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

18 - 31 Mart	ERCIYES
Türk Milliyetçiliği	Servet DİNDORUK
Şehit Miralay Nâzım	A. Hilmi KALAÇ
Pervane	Hüseyin ULAŞ
Kayseri Hakkında Notlar,	Naci KUM
Hâtıra	A. Nadir CANER
Hacı Seyit Mehmet Ağanın Hayatı..	Kâzım ÖZYEDEKÇİ
Yunan Destanı	İbrahim URFALIER
Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları..	İ. Zeki BURDURLU
Kayseri Ağzı Kelimeler	Kâzım ÖZYEDEKÇİ

GENÇLİK SAYFASI

Yaralı Hâtıralar (Şiir)	Fikret SEZGİN
Erciyes (Şiir)	Recep TEKMEK
Anadolu'da Boz-Kır (Şiir)	Kâmil ARI
Metrestepe (Şiir)	Abdulkadir İŞITMAN
Hâtıralar (Şiir)	Fikret KAVAFOĞLU
Şüphe (Şiir)	Engin GÖNÜL
Zaman (Şiir)	O. Kemal TOGAN
Garip Yolcu (Şiir)	Talât AKGÜL
Bir Dua	Ali Rıza ÖNDER
Halkevimizin Yıllık Çalışması	T. TACETTİNOĞLU
Varaka ve Gülşah	Hikmet DİZDAROĞLU
Mahzemin	Hidayet TAŞTEKİN
Ayrılık Vakti	A. Erdal TAŞKIN
Efemin dilinden	A. R. ÖCAL
50. Sayı Münasebetile	ERCIYES

Erciyesin Okuyucularına Cevapları

B. O. Kemal Togan

Lise IV

Kayseri

Bundan önceki [Erciyes]in halisane tavsiyesini ayıbı yüzüne vurulmuş bir insan öfke ve hazımsızlığı ile karşılayan iki sayfalık mektubunuzu aldık. Galiba bu defa evvelki borcunuzu da ödemek istemişsiniz. Tavsiyemiz ve şiirinizin yayınlanmıyışı anlaşılan sizi sinirlendirmiş. Bunun içinde mektuba nereden başlanacağını unutmuş, sağdan sol sayfaya geçmiş, birçok kelimeleri çizmiş, son sayfanın kenarını ve arkasını kurşun kalemle yazılı eklemelerle doldurmuşsunuz. Garip düşüncelerle olduğu kadar, tenakuzlarla da dolu olan mektubunuzun, sağlam sandığımız kafanızla yazıldığına ihtimal vermemiştik. Nitekim 2 No.lu çıkmanızda hasta olduğunuz gözümüze ilâşince «Demekki tahminimiz doğru imiş. Anlaşılan ateşi de oldukça yüksekmış» diye düşünmüş ve 1 No.lu «cevaba hacet yok» ihtarinızı da bu bakımdan yerinde bulmuştuk. Fakat yükselmesini istediğiniz bir gencin, izde su görerek «derya buldum» zan-nile yetişmesine gönlümüz rıza göstermediği için cevap yazmayı zaruri bir vazife saydık. En çoğunu size ayırmış bulunmamıza rağmen, yerin darlığı sözlerimizi kısaltmayı mecbur kılıyor. Onun için size kısa maddeler halinde cevap veriyoruz:

- 1 - Bilmediği şey hakkında birisine öğüt vermek kendini büyük görmek değildir.
- 2 - Tavsiyeyi şahsımıza gösterilmesini istediğimiz saygı için yapmadık. İhtiyacımız yok.
- 3 - Erciyes, mahallî ve gençliğin dergisidir. Onu gençliğin bir mektebi haline getirmek baş arzumuzdur. Onda siyasetten gayri her yerli konu yer alabilir.
- 4 - «Siz ahlâkçı mısınız, şairmisiniz?» diye sormuşsunuz. Böyle başımızdan büyük bir iddiaya kalkıştığınızı hatırlamıyoruz. İstihfaf ettiğimiz deyişlerimize gelince: Onlar sadece manzumdir.

5 - Atatürk sayısındaki şiirleri ısmarlama diye beğenmemiş, «Atatürk'e, Atatürk gibi şiir yarasır» buyurmuşsunuz. Şahıslar için yazılması arzu edilen sipariş yazılar, sahibinin ona lâyık olmadığı mânasına gelir. Birinci fikrinizle ikinci büyük lâfınız arasındaki tenakuzun farkında mısınız? Her Türk, Ata'sı için dilinin döndüğü kadar birşeyler söylemiştir. O yazıların sahipleri de bunlardan bir kaçıdır. Hem biz Ata için şiir müsabakası da açmış değildik. Elimizden bu kadar geliyor. Sizlerin yetişmesini niçin istiyoruz a kuzum!

6 - «Ruh cephesinde savaşıcağım. Ortada görünmezsem bir adsız şehit olduğumu yakıştırmasanız bile, şöyle bir düşününüz» diye mektubu bitirmişsiniz. Düşündük, düşündük. [El mâna fi batnıssair] diyebildik. Başarılar dileriz.

B. Fikret Sezgin

Lise VI Ed. A No. 671 Kayseri

İki şiirinizi aldık. [Yaralı hâtıralar] bu sayının gençlik sayfasına konmuştur. İlerisi için bize ümit vâdeden duyularınızda, güzel buluşlar bulunmakla beraber, bunlar arasında bazı kopukluklar da var. Meselâ, adı geçen şiirinizin ilk kıt'asının üçüncü mısraına kadar olan kısımdaki dileklerin, hepsi güzel. Fakat sahilde çifte kumruların maksat [çiftler] mi dir, yoksa bildiğimiz kumrular mı? Eğer çiftlerse bunlara «cilve yapmak» ne oluyor? Yok eğer güvercinlerse, mehtapta kuşlara ne cilvesi yapılır?... Belki biz iyice anlıyamadık... Fakat herhalde bir belgisizlik var.

Derslerinizde başarılar diler, yeni duyularınızı bekleriz.

B. A. Nadir Caner

Kitapçı Bay Kâmil elile Tarsus

İki şiirinizi aldık. [Hâtıra] bu sayıya konmuştur. Duyularınızı zengin ve güzel buluşlarla renklendirirseniz daha hoş olur. Erciyes'in, çevrenizde tanıtılmasını himmetinizden bekler, başarılar dileriz.

B. Recep Tekmen

Lise IV Sınıf Kayseri

Bu defa da dört minik şiiriniz, aldık. Bunlardan [Erciyes] adlısı içlerinde en çok hoşunuza giden oldu. Onu bu sayıya koyduk. Diğerleri de kendi temalarında güzel ifadeleri havi. Bu minnacık satırlarda, bize duyularınızı gönderen diğer arkadaşlarınızinkinden ayrı bir ritim ve duygulara en uygun kalıbı seçme özelliği buluyoruz. Diğer şiirlerinizi de her sayıya birer tane koymağa çalışacağız. Tebrik eder, başarılar dileriz.

B. Kâmil Arı

Çiftlik Öğretmeni Sarıoğlu

Mektubunuzla birlikte üç şiirinizi aldık. Bunlardan [Anadoluda Bozkır] adlısı, gençlik sayfasına konmuştur. Teveccühünüze teşekkür eder, daha özlü deyişlerinizi bekleriz.

B. Ziya Aras

Niğde - Aksaray

«Ben köydeki hayatıma dönüyorum» başlıklı hikâyenizi aldık. Biraz romantik bir üslupla yazılan bu hikâyenizi ileride imkân zühur edince yayınlamaya çalışacağız. Şimdilik daha ziyade mahallî araştırmaları ve incelemeleri koyabiliyoruz. Bize açık adresinizle «halkbilimine», ait derlemeler gönderirseniz memnun oluruz.

CEMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAĞANIDIR

ERCİYES

YIL : 5

MART

SAYI : 50

18-31 Mart

Gerektikçe her karışını kanımızla cömertçe sulamaktan çekinmediğimiz bu toprakların 18-31 Mart, bu aydaki belirli iki günüdür.

İkincisinin sayısı kadar sene önceki birinci günde, Anadolu gövdesinin başı İstanbul'u denizden zaptetmek için zorlanan Boğazlarımızın rızasız girilmiye mücadele etmeyen o tekin sularında, mütecavize hak ettiği cezayı vererek üç deniz ejderini bu sulara lokma yapmış ve bir o kadarının da belini kırmıştı.

Göğsündeki volkanın lâvında kızdırıp irade örsünde döverek çelikleştirdiği azmîle müdafaa ettiği Boğazların nasıl «Geçilmez bir kale», olduğunu Türk'ün dünyaya bir kere daha ilânı olan 18 Mart Zaferini, insan nesçinde gizli harukulâde kuvvet ve imanın demire karşı faikiyetine en şahane örnek olarak tarihe biz verdik. Kısansa da, buna tarih, daima şahadet edecektir,

Bu zaferin yılından 8, gününden de 13 gün sonra, 31 Mart 1921 de aynı irade kızıl köpüklü bir sel halinde İnönü'n'de akacaktır. Bu defaki şahlanış, müstevliye «Tanrı hıncı», gibi incek ve mazlûmun ahı yerde kalmıyacaktır.

Netekim de böyle olmuş müstevli lâyık olduğu akibete uğramış ve dersini almıştır.

Yurdumu çiğniyenin saçından süzülen kan
Kulağında küpedir yakut damlalarından.

Kulağına bu küpeyi taktığımız milletlerden takmıyanlar, ibret alabilirler.

Memleket bahsindeki hassasiyet ve fedakârlığımızı artık anlamayan kalmamıştır. Yurt uğrunda ölüm, Türklüğün en büyük saadetidir. Onun için, en ücra köşelere varıncaya kadar, her evde bir şehit adı duyabilirsiniz.

Erişilebilecek en bügük manevî rütbe saydığımız şehitlik, Türklüğün şiarı ve ona en çok yakışan bir vasıf olarak tarihin altın sayfalarında daima yazılı kalacaktır.

Ey bu topraklar için can veren, ruhları, teneffüs ettiğimiz havanın her zerresile içimize dolan, kemikleri bu vatan toprağında sürmeleşen kefensiz aziz ölümler! Sizlere rahmet ve minnet!..

Ey tunç yüzlü kahraman Gaziler, sizlere de yürekten selâmlar!..

ERCİYES

Türk Milliyetçiliği

— Liseli Gençlere —

Türklüğün yüceliğine inanan bütün Türkler, şüphe yok ki milliyetçidirler. Bu inani, kalbinde yaşatacak kadar millî haysiyet üstünlüğü kazanmış olan her Türkün, milliyetçi olması bir yaşama zaruretidir.

Milliyetçilik, bazı dar görüşlü veya şaşkın kimselerin düşündükleri ve güttükleri gibi, insancılığın zıddı bir mefkûre değildir. Milliyetçilik, medenî ve cennet bir dünyada, bütün insanlarla kardeşçe yaşamının belki en sağlam yoludur. Sulh ve kardeşlik; bu mes'ut bahçelere milliyetçilik kapısından girilir. Kendi özüne, yapıcılığına güvenmeyip, en küçük bir hareket için bile, bir başkasının işareti, enerjisine muhtaç durumda olan ve yaşamayı böyle kabul eden kişiler ve bu çeşit kişilerden kurulmuş toplumlar düşününüz... Bu toplumlar bir kaç diktatörün emri altında, bütün diğer köle kişilerden ibaret, bir sefalet tabakasından başka nedir? Bu düşüncenin çevresini biraz genişleterek, toplum yerine dünyayı, kişiler yerine milletleri, koyacak olursak, milliyetçiliğin dünya saadetindeki hizmetini, yahut ta dünya sefaletini ön-

lemekdeki mühim rolünü anlamak kolaylaşır.

Gönül isterdi ki, her millet, Türk milleti kadar milliyetçi olsun. Yazık ki her millet, uzun ve çok şanlı bir

Servet DİNDORUK

Türk tarihine malik değildir. Yazık ki, tıpkı kimi kişilerde olduğu gibi, kimi milletlerde de bu asil duygu biraz zayıftır. Pek önemsiz bir dış etki ile, kolaycacık çözümlüveren milletleri tarih boyunca, hattâ zamanımızda, görmekteyiz.

Türk milliyetçiliği, kuvvetini çok uzun bir tarihten; ölmezliğini insanlığa şeref veren büyük kahramanlıklardan aldığı için, bu millete kasteden her kötü niyet, daima kendi başını yemiştir. Bugün bir muvazene ve istikrar unsuru olarak dimdik ayakta duruşumuzu da, en asil ve en mukaddes bir duygu olan milliyetçiliğimizden başka hiç bir şeye borçlu değiliz.

Boşuna uğraşılmasın ve hattâ endişe de edilmesin. Türk gençliğinin vicdanında, en kutsal bir mefkûre olan Türk milliyetçiliğinden başka bir ideolojiye yer yoktur.

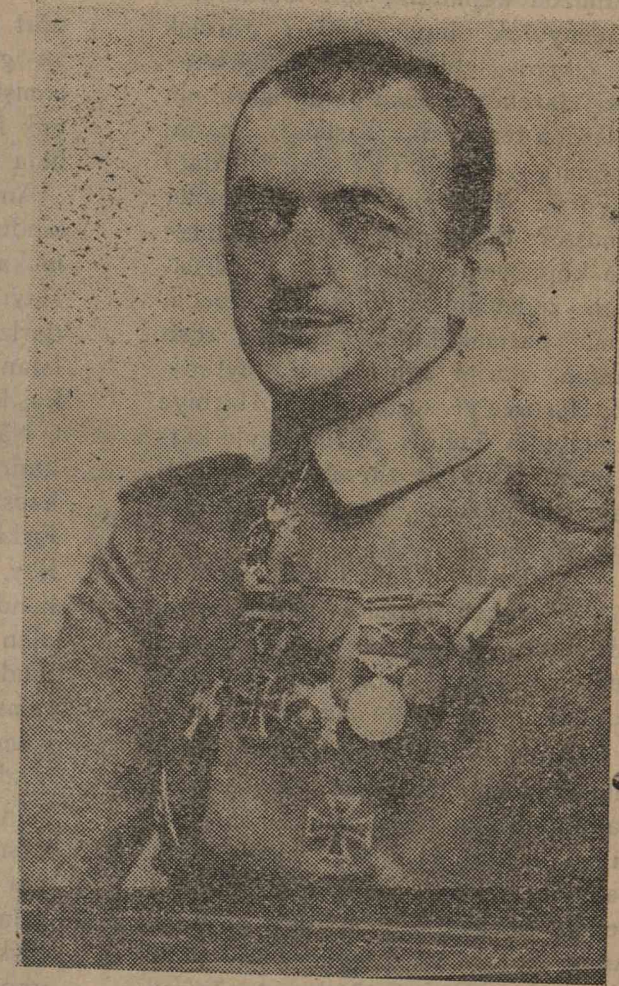
Şehit Miralay Nâzım

Gözlerinde zekâ parlayan, cevval ve hareketli, yürüyüşünde, konuşuşunda ki-barlığı hiç eksilmiyen, ondokuz yirmi yaşlarında kadar bir delikanlı. Kılıcı ve sırtındaki asker elbisesi ken-

Ahmet Hilmi KALAÇ

olan (dâüs-sıla) sına ve yeni muhitin acemiliklerine alıştırmaya çalışırdı, Ben Mülkiyede (Siyasal bilgiler okulu) iken o Erkânı - harbiyeyi bitirmişti. Nâzım

disine okadar yaraşıyordu ki da-ha o yaşta bunların hakiki sahibi olduğu besbelli... Bu vakur ve asil ruhlu genç zabıt Şehit Miralay Nâzım'ın 1904 yazında ilk gördüğüm zaman bende bıraktığı intibâdır. O sene Harbiyeden erkânı harbiye (kurmay) sınıfına ayrılmış çok çalışmış ve yorulmuş olduğundan biraz dinlenmek ve akrabalarını görmek üzere Kayseri'ye gelmişti. Halasını Hacılarönündeki bağda ziyaret etti. Birkaç gün kaldı. O yıl Kayseri idadisini bitirmiştım. Tahsilime devam için İstanbul mekteplerinden birine gitmek istiyordum. Babam karar veremiyordu. O vakit İstanbul'da tahsilde bulunanlar azdı. Mektepler gece yatılı değildi. Talebe yurtları ve pansiyonları yoktu. Bütün bunları düşünen babam, göndermekte tereddüt ediyordu. Nâzım Bey, hızır gibi imdadıma yetişmiş oldu. Babamla konuştu. İstanbul'daki tahsil vaziyetini, ayda ne kadar masrafla idare edilebileceğini izah etti. Gitmek kararını aldık. Lise tahsilini tamamlamak üzere Mercan idadisine girmiştım. İlk aylarda hemen her hafta tatilinde beni görür, ilk günlerin tabii

Şehit Miralay Nâzım Bey

Beyle otuzbir mart irticanın acı hatıraları arasında bir daha karşılaştık. Biz mülkiyenin ikinci sınıfında iken otuzbir mart hâdisesi patlamış, irtica-

in kara ve kanlı pençesi günlerce İstanbul'u kasıp kavurmuştu.

Oturmakta olduğumuz Çemberlitaş semti, bütün hareketlerin mihverinde olması dolayısıyla hâdiseleri yakından görüyorduk. Derviş Vahdeti'nin Aya-sofya meydanında dikilen yeşil bay-rağı etrafında toplanan yobazların ve aldatılmış askerlerin şeriat isteyiş-leri, genç mektepli zabitlerin ve hür-riyetperverlerin parçalanmaları, göz-lerimizin önünde geçiyordu. Korku ve heyecan günlerce devam etti. Kâh odamızda kapandık, kâh merakımızı yenemiyerek olup bitenleri görmek için çıkıyor, tehlikeler bile geçiriyor-duk. Hareket ordusu geldi. İstanbulu âsilerden temizledi. Kışkıları, resmi daireleri yeniden (fetih ve istirdat) ediyordu. Beyoğlu tarafında neler olmuştu? Bunları da görüp anlamak için köprüden geçtim. Taksim kışla-sının zedelenmiş halini, divarlarda, demir parmaklıklarda yaralar açan kurşun izlerini acı hislerle seyrede-rek Harbiye'ye kadar çıktım. Harbiye mektebinin önünde Nâzım Beyle kar-şılaştım. Korkulu rüyadan henüz u-yanmışta huzura kavuşmuş olanların hali vardı.

— Çok şükür muvaffak olamadılar. Hareket ordusu yetişmeseydi hürriyetde, herşey de mahvolmuştu. dedi ve beni Harbiyenin ön taraf odalalarından birine aldı.

İstanbul'da ihtilâl günlerinin, görebildiğim, manzaralarını anlattım. O da bana hareket ordusunun nasıl geldiğini, neler yaptığını hikâye etti. Sarayın teslim olduğunu, Yıldız'a beyaz bayrağın çekildiğini söyledi. Adını korku ve haşyetle andığımız (Yıldız), onun üstünde otuzüç yıl mutlak hâkim olan Sulan Hamit tes-lim olmuştu. Teslim bayrağını uzak-tan, Şişli sırtlarından görmek üzere Nâzım Beyden ayrıldım.

Nâzım Beyin verimli askerlik va-zifesi devam ediyordu. 910 yıllarında

Yemen'de İmamı-Yahya isyanını bas-tırmak ve Yemen meselesini hallet-mek üzere giden İzzet Paşa kuvvetle-rinin kurmay heyetinde Nâzım Bey de vardı. Balkan harbinde Şark or-dusunda bulundu. Birinci Cihan Har-binde muhtelif cephelerde vazife yap-mış, Romanya harekâtına iştirâk et-miş, Galiçya'da ondokuzuncu fırkanın kurmay reisliğinde bulunmuştur. Bakü istirdat edildiği zaman Nuri Paşa kuvvetlerinin kurmay Reisi Nâzım Beydi. Mütarekede Kafkasya'dan İs-tanbul'a dönünce, İstanbul'da yalnız dört gün oturduktan sonra Anadolu-ya geçerek millî kuvvetlere iltihak etmiştir. İştirâk ettiği harplerde bü-yük fedakârlık, müstesna kahraman-lıkla harbederdi.

Anadolu'da, evvelâ Konya'da bu-lundu. Millî harekete karşı yer yer mukavemetler olurken Beyşehirde alayının başında millî hareket aleyh-darlarına karşı müessir baskılar yaptı. İstanbul hükûmeti taraftarı olan Va-liyi kaçmak zorunda bıraktı.

Nâzım Beyin vatan aşkı, askerlik kudreti İnönü muharebelerinde bil-hassa tebarüz etmiştir. Dördüncü Fırka Kumandanı Kaymakam Nâzım Bey, bu harplerde sayıca, malzemece kendi kuvvetlerinden kat kat fazla olan düşmanla dövüşmüş, harp tari-hinde misline nadir rastlanan kah-ramanlıklar kaydetmiş, Garp Cephesi Kumandanı sayın İnönü'nün yüksek takdirini kazanmıştır.

İnönü harplerinden sonra idi. Fır-kasının insan ve malzeme noksanla-rını tamamlamak üzere Ankara'ya gelmişti. Kendisini birkaç defa ziyaret ettik. Vatana karşı hizmet borcunu yapanların tevazû ve mahiyetile, olup bitenleri kısaca anlattı. Gurur ve te-fahur Nâzım Beyin şahsiyetinden u-zaktı. Zafere imanı, Türklüğe güveni çok kuvvetli idi. Ankara'dan ayrıla-cağı gün uğurlamak için bir kaç meb'us arkadaş istasyona indik.

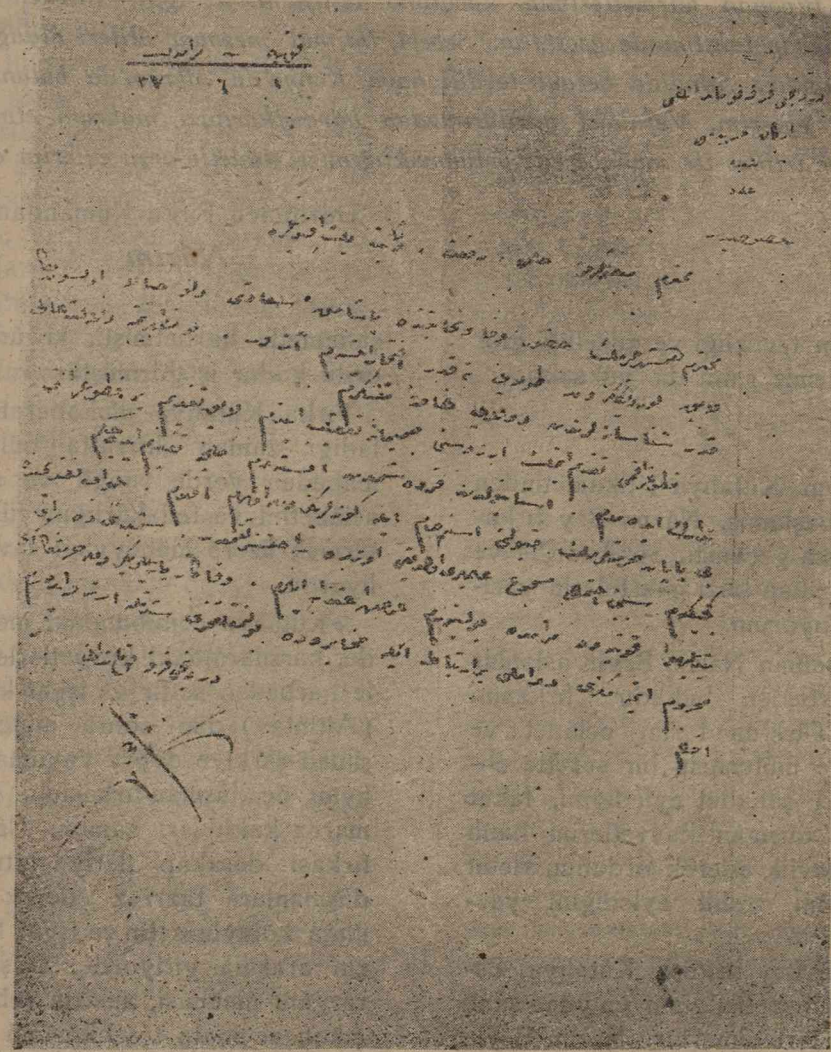
Askerlerini taşıyacak tren hazır ol-muş, son emirlerini veriyordu. Hare-ket hazırlığı tamamlandı. « Vagona çıkalım daha rahat konuşuruz » dedi. Üçüncü mevkiden bir vagonun kuru kanepesini görünce hayret etmiş ola-cağız ki derhal izah etti :

— Vagon darlığına rağmen istersem birinci mevki vagon alabilirdim. Mah-sus almıyorum. Zabitlerimle bir arada oturmak istiyorum, dedi. Bunun mânasını ve yüksek düşünce-sini anlamıştık. Bu kumandan yarın cephede silâh arkadaşlarından her fedakârlığı isteyebilir.

Vedâlaştığımız zaman garip bir his

içimizi burktu. Sanki bu son görüş-memiz olacak, Nâzımın sevimli yüzü-nü bir daha göremiyecğiz.

Harbin karasız, ihtimalle dolu gün-leri idi. Kahraman hemşerimizin biraz rahatsız olduğu haberini almıştık. Sıhhatını soralım, birde fotoğrafını istiyelim dedik. Üç Kayseri mebusu imzasile yazdığımız mektuba Konya, Meramdan cevap geldi. Şahadetinden kırkbeş gün evvelki tarihi taşıyan bu yazı, rahmetlinin ruhundaki asalet ve necabeti, tevâzuunu ve hemşerilerine karşı olan sevgisini gösteren canlı vesikadır.

Miralay Nâzım Beyin elyazısı

Dördüncü Fırka Kumandanlığı
Erkânı Harbiye
Şubesi
Adet
Hususidir

Konya - Meram
1 - 6 - 37

Muhterem mebuslarımız Hilmi, Rifat ve Sabit Beyefendilere,

*Muhterem hemşerilerimin huzuru, vefâ ve necabetinde yaşamak saadetini
velev hayalen olsun bana lâıyk gördüğünden dolayı ne kadar iftihar etsem azdır.
Bu mazhariyetime delâleti âliyi kadirşinaselerinden dolayı hassaten müteşekkirim.*

*Fotoğrafımı takdim etmek arzusunu samimane takip ettim. Lâıki takdim
bir fotoğraf tedarik edemedim. İstanbuldan kardeşimden istedim, gelince takdim
edeceğim. Bipayan hürmetlerimin kabulünü istirham ile gözlerinizden öperim
efendim. Cevap taktiminde geciktim. Sebebi ihtimal mesmuu âlileri olduğu üzere
rahatsızlığımdır. Şimdide berayı tebdili hava Konya'da Meram'da bulunuyorum.
Arzı itizâr eylerim. Vefakârî yazılarınızdan hürmetkârınızı mahrum etmemenizi
devamlı bir irtibat ile muhaberede bulunmaklığımızı şiddetle arzu eylerim efendim.*

Dördüncü Fırka Kumandanı
Nâzım

Yazısının temizliği ve güzelliği gibi
kalbi de temiz ruhu da yüksekti.

Düşmanın Kütahya istikametinden
taarruzu başlamış, Nâzım Bey fırka-
sının başına geçmişti. Sözü tarihe ve
o zaman çıkan bazı gazetelerin yazı-
sına bırakıyorum.

«Kahraman Nâzım Beyin aslanlar
gibi harbeden bahadır fırkasını
başında Türk'ün tarihi celâdet ve
besaletiyle mütenasip bir surette eh-
razı rütbei şahadet eylediğini, fakat
çok faik düşman kuvvetlerini kanlı
zayıatla tevfiik ederek ordunun ric'at
manavrasını teshil eylediğini yaz-
mıştık.»

«Nâzım Bey fırkası, Kütahya, Es-
kişehir muharebelerinin en yüce şanlı
kahramanları olmuştur. Nâzım Beyin
fırkası öyle müstesna bir hamaset ve

şahametle harbetmiştir ki âdetâ bir
ordu kadar iş görmüştür.»

Fırka Kütahya muhaberatı başla-
dığı zaman ihtiyatta bulunuyor,
icabeden yerde süngü ve sinenin
selâbetini ve fedakârlığını fiilen gös-
termek üzere müheyyayı savlet bek-
liyordu.

«Kütahya cenubundaki mevzilerin-
de, karşılarındaki kuvvetlerle şecaat-
le harbeden settir ve işgal kıtaatımız
(Altıntaş) dan sonra mütemadiyen
şimali şarkiye doğru yayılmağa baş-
lıyan üç düşman fırkasının ihatasına
maruz kaldıkları zaman, Nâzım Bey
fırkası derakap ileriye atılıyor ve
düşmanlara taarruz ederek düşman
ihata koluyla setir ve işgal kıtaatımı-
zın arasına giriyordu. Düşman ka-
rargâhı umumisi, ansızın rehğüzarına
çıkan ve ihata teşebbüsünü akim bı-
rakacak gibi görünen fırkaya fena

halde kızmış, ihata fırkalarını, Nâzım
Beyi bilmuharebe mağlup ederek
sevkulceş ihatasını tabiyeye çevir-
mesiyle neticelendirilmesini emretmiş-
ti. İşte Nâzım Bey fırkasının o şanlı
muharebesi bundan sonra başlamış,
bu Türk fırkası üç düşman fırkasının
bütün akûlâne savletlerini iki gün iki
gece durdurmak suretile tarih-i mefa-
hirimize, ulvî münakabe-i celâdet,
yeni bir harika-i hamaset daha ilâve
etmişti. Nâzım Bey, düşmana karşı
yalnız müdafaada kalmakla iktifa et-
memiş, düşman hücumlarını her defa-
sında mukabil hücumlarla tardeyle-
miştir ki düşman saflarında kanlı
boşluklar husule getiren de bu hü-
cumlar olmuştur.»

«Bu hücumlar esnasında Nâzım
Bey de azamî fedakârlığı göstermiş
ve fırkasını geriden sevk ve idare
etmekle iktifa etmiyerek âdetâ bir
bölük kumandanı gibi askerlerinin
arasında, tâ ilk avcı hatlarında, hü-
cum saflarında attan inmeğe dahi te-
nezzül etmiyerek askerlerine bizzat,
şecâat ve fedakârlık nümunesi olmuş
ve bir fırka kumandanı gibi geride
değil, bir nefer, bir mülâzım gibi ateş
hattında şehit düşmüştür.»

15 Temmuz 337-1921 Nâzım Beyin
şahadet tarihidir. (Yumruçalı) mev-
kiinde yurt ve askerlik borcunu en
yüksek kahramanlıkla ödeyerek fani-
likten ebediliğe yükselmiştir. Yara-
landıktan ve atından düştükten son-
rada düşüncesi Vatan ve harp kay-
gısı olmuş, «Beni geriye alın, yara-
landığımı düşman bilmesin» demiştir.

*Nâzım Beyin şehadetini nasıl duy-
muştuk:*

Büyük Millet Meclisinde, harbin
geçirdiği safhalar en yüksek alâka
ile takip edilir, her gün gelen rapor-
lar, bir zat tarafından Meclise izah
olunurdu. Raporun gelmesini gece
yarılarına kadar beklediğimiz de
olurdu. Bazan da Riyaset odasında

Atatürk'ün etrafında toplanır cephe
durumunun izahını bizzat Mustafa
Kemal'in ağzından dinlerdik.

Hazin bir gün, raporun Meclise
iblâğını Millî Müdafaâ Vekili Re'fet
Paşa yapıyordu. Kürsüye çıktı, ağılı-
yan bir sesle; «Arkadaşlar, Nâzım'ı
kaybettik, cenazesi Ankara'ya gele-
cek», demek istedi, kelimeler titriyor,
cümleler tamamlanamıyordu...

Kalblerimizde yaşayan büyük ölüyü
karşılama için istasyona indik. İlk
Nümune hastanesine getirildi. Ertesi
gün Meclisin ve bütün Ankaranın
iştirakiyle büyük merasim yapıldı.
Aziz şehidin tabutu Nümune Hasta-
nesinden Hacıbayram'a kadar par-
maklar ucunda, tekbir ve ilâhilerle
taşındı. Nâzım'ın fânî varlığını toprağa
verdik, mânevî varlığı Türklükle be-
raber, Türk'ün kalbinde ebetlere
kadar yaşayacaktır. Hemşerileri, Nâ-
zım'la her vakit iftihar edebilirler.
Kayseri sinesinde kopan Nâzım, is-
tiklâl aşkıyla şahlanan millet ordusu-
nun, bir fırkasının başında can ver-
miştir. Onun silâh arkadaşları, çok
geçmeden, Sakarya, boylarında düş-
mandan intikamını almıştır.

Nâzım Bey, Kayseri'nin eski ailele-
rinden birine mensuptur. Gubar oğul-
larından Hacı Mehmet Efendinin to-
runudur. Babası Cemal Bey, telgraf
memur ve müdürlüklerle, Kayseri,
Ereğli ve Ankara'da bulunmuştur.
Nâzım Bey, daha genç yaşında iken
İstanbul'a gitmiş, oturdukları Tophane
semtinden mektebe kaydolunduğu için
Nâzım Tophane ismiyle anılmıştır. Me-
zarı, kardeşi Rahmetli Recai tara-
fından Hacıbayram'dan alınarak Ce-
becideki Şehitliğe kaldırılmıştır. Me-
zarı mermerden itina ile yapılmış,
fakat tarih ve isim yazılmamıştır. Şe-
hadetinde rütbesi kaymakamdı. Vefa-
tından sonra B. M. Meclisi kararıyla
Miralaylığa terfi ettirilmiştir. Onun en
büyük rütbesi vatan şehidi olmasıdır.

PERVANE

— İsmet'e —

Mevsimler aydınlanır ; gülen bir yüz : "- haydi!., der

Bizi çağırır büyük aşkların ötesine.

Ve gönlümüz bir şarkı gibi uyar sesine.

Bir çiçek veya ateş dudağınıza değer.

Nedir bu ? bilinemez ! Aşk değil, öyle sonsuz ;

Açılmış rüyaya, ne liman var, ne de sahil..

Her sabah maviliğe dokunur vücudumuz,

Bir şarkıdır ki sessiz, bir şey ki mevcut değil.

Belki öyle başıboş, belki gönül dolusu,

Bir fıskiye ki bu, duyuruz yağmur yağmur...

Nerden bu arzu gelip kalbimize oturur ?

Alevde bir pervane gibi yanmak arzusu.

Hüseyin ULAŞ

Kayseri Hakkında Notlar, Vesikalar.

Naci KUM
Eski Kayseri ve şimdi
Adana Müzesi Müdürü

Kayseri hakkında derlediğim bilgi notlarım arasında şimdi Kayserili Abdurrahman NİSARİ elinde bulunan elyazması, eski bir defterden aldığım notlardan bazılarını Erciyes okuyucularına armağan olarak sunuyorum. Sanırım ki yazacaklarım şimdideğin bir yerde yayınlanmış değil..

Bu defter mecmuası 468 sahifedir. Sahifeleri arasında muhtelif inşa mektupları, şiirler ve Kaysunî Zade'nin İkinci Sultan Selime ithaf ettiği manzum Tıpnamesi v. s. vardır. Bunlardan, bilhassa, meşhur Kayserili BELİĞ Efendi inşadı ile babası, eski Kayseriye müftisi NİSARİ ALİ Efendi hakkındaki manzum menkibesini aynen veriyorum. Nisarî Ali Efendi: Kayseride müfti iken Süleymaniye payesile müşerref olup sonra Kayseri Vilâyetinin işlerini görmek üzere İstanbula gittiğinde orada ölmüştür. Mezarı sur haricinde Edirne kapısı civarındadır.

NİSARİ ALİ EFENDİ MENKİBESİ

Hamd o Fattaha ki bâ kudreti tam
Ettirir hamd ile her emri tamam
Püşt'i mâhî'yi idüb meskeni hâk
Bî sütun eyledi ref'i eflâk
İremez sun'ine idrak-ü şiür
Künahi zati bize olmuş mestur
Yek sahurunda olubdur pinhan
Nitekim Şems'e olunmaz nekran
Dilde yoktur anın idrakine tab
Zulmeti cehl bize oldu hicab
Desti insana velâkin keremi
Âşina eyledi Nun'ü Kalem'i
Kalemi anlara Hallakı Cihan
Eyledi âleti tâlim-ü beyan
Barekâllah zehî lutf'u kerem
Âdemi ilmile etti ekrem
Cümleye feyz-ü hidayet etti
Kabili ilm-ü kitabet etti
Mütefavüt olub amma ki ukuul
Kimi âlim kimisi oldu cühuul

Bazıları sa'ydan idüb gafelât
Cehl ile kalbine dolmuş zulûmat
Her kime kim ide tevfiğ Hüdâ
Şerefi ilmi eder ana seza
Hüs'n-ü kubh aklile gerçi mâlûm
Lik her şahsa değildir mefhum
Pes idüb âleme irsalî Rûsul
Oldu her birisi hadîi sübûl
Anların sonra gelen afdalıdır
Hulk'ile cümlesinin ekmelidir
Yâni Ol Ahmed'ü mahbubı Hudâ
Ki O'dur badii halkı eşya
Mah'ı engüşt ile ol Bedri düca
İki şakkeyledi bityah âsa (Kavun,
Karpuz gibi)
Etti cümle bülegayı hayran
Nazmı uslûbi geribi Kuran
Harikulâdesidir bî ihşa
Zikri cehreyledi kefende Hassa
(Hayirsiz avrat)
Her nebîye verilen mucizeden
Buna Hak verdi anın mislinden
Sıdkı ahbarına şahit bisyar
Adedi mucizesidir seh hezar (üçbin)

Kesbolundukça Cihanda hasenat
Eyle yareb o Habibe selâvat

* *

Bâdezin acz'ile bu abdi fakir
Başladı etmeğe halin tahrir
Hali düşvarına sad hayf-ü dirîg
Kederi cüm'ile âlûde BELİĞ
Sebebi rahmeti hak ola heman
Naminin olması A BDURRAHMAN
Kendinin gerçi kusuru çokdur
İrk-ı pâkine veli söz yokdur
Pederim yâni NİSARÎ merhum
Ki o'dur camii envai ulûm
Bu sözü kendi demiştir tahkik
Müntehayı nesebimdir SİDDİK
Şeyh ŞABAN'dır ana validi hub
Ceddidir HACE NEFES BİN YAKUB
Şeyh Yakub Semerkend'de iken
Eylemiş ehli ile terki vatan
Eyleyüb kendisi RUM'u seyrân
Oldu Tatar'a karındaşı revan
Kırım olmuş o karındaşa makam
Kendisi KONYA'da etmiş aram
Eğlenüb Konya'da bir nice zaman
Aksaray içre varup tuttu mekân
Evliyalar ile hemraz olmuş
Feyz-i irşad ile mümtaz olmuş
Evliya rütbesine malik olmuş
HALVETÎ sîretine salik olmuş
Veledi HACE NEFES, kendi misal
Keşf-ü ilham ile bulmuş ikbal
Etti hem bu sözü Valid takrir
Yüz yigirmi yaşına varmış o pîr
Olmuş ol HACE NEFES'den hasıl
ŞEYH ŞABAN gibi merdi kâmil
Validin velidi mesruru O'dur
Asfiya dîdesinin nuru O'dur
Bu da yüzbir sene sürmüş îmar
Eylemiş nice keramet izhar
Bir gece vakıa'da görmüş o pîr
Nesreder halka heman ürz-ü kesir
Şark'ü Garb ehli yeyüb doydu tamam
Uyanub eyledi tabiri meram
Dedi kim bir veledim ide zuhur
İlm'ile ide Cihanı mâmur
O veled işte NİSARÎ oldu
İlmi âlimlere sârî oldu
Eyleyen sa'y ile ol nuri Rahîm
KAYSERİ EHLİNE DİNİ TÂLİM

Verdi talim ile çün ilme revaç
Marazı cehle cihan buldu ilâç
Bazı ahaba lisanen derimiş
Sal'i mevlûdü bin elli bir imiş
Etdi çün ilm'ile halkı igna
Ola tarihi nola lafzı (gına) (1051)
Bu haber dahi anın, etme güman
Etti şeş salde hatmi Kuran
On sekiz yaşına kıldıkta güzer
Etdi tahsil için agaz-ı sefer
Dahi çok söyleridi bu haberi
Vermiş elli akçe pederi
Harcı rah almış o zatı ekrem
Maderi dahi verüb beş dirhem
Kat'ı menzil edüb o reşk-i fuhûl
KONYA'ya eyledi meh gibi nüzul
Meskeni Medresei IPLİKÇİ
Hem yazub okumuş ISAGOCI
Hem Fenarî ile Molla Cami
Olmuş üstadının OSMAN namı
Konyadan NİĞDE'ye azmetmiştir
Anla tarihini bin yetmiştir
AK HASAN dan okuyup bir iki fen
NURÎ BEY MEDRESESİ oldu vatan
Anda kesbeyleriken irfanı
O zaman anda imiş URYANÎ
Bâdehu gitti Şücaeddin'e
Sayedüp kesbi kemalâta yine
Etmeyüb anda veli çok aram
Etti bülbül gibi tebdili makam
Derakab etti () ? ye nüzul
Cidd'ü sa'yeyledi fevkal me'mul
Ana DAVUD okumak oldu ehem
İSTİARE ile VAZ'İYYE'yi hem
Andan olmuş ADANA cay'ı vatan
Okumuş hem HASAN MÜFTİ'den
Orada dersi mutavvel etti
Bahsi müşkilleri hep halletti
Kayseri'ye oradan azmetmiş imiş
Dinle tarihini bin yetmiş beş
Küçüğü : Medresei ÇİFTELER'in
Menzili olmuş o demde PEDERİN
Varımış anda çü bir merdi benîh
Namı olmuş idi DERVİŞ FAKÎH
Pedere demiş o kim vakır karib
Sana bu medresecek ola nasib
Hakka çün doğru imiş anın özü
Vakıa oldu mutabık o sözü
Eğlenüb anda da on gün mikdar

ŞEHİRİ SİVAS'a varub etti karar
Gördü çün ders okudurSIVASÎ
Durmağı istememiş sevdası
Şehri Diyarbekire etmiş seferi
Meskeni MEDRESEİ ZENCİRLİ
Olmuş üstadı o sahib tahrir
Afdalı gevheri Recep yani Kebir
Hem bir üstadı o halis niyyet
Sahibi heyeti islâmiyyet
Okuyub anda kitabı tehzip
Her havaşisini ketbeti acib
NASİRÜDDİN AHMEDDEN dahi hem
Okumuş şehri akaid ol dem
İki sal olıcak ol ruhi revan
Şilvegâh olmuş ana Beldei Van
Hocası faiki dehr idi kati
Kâlikî, yani Mehmet Müfti
Başladı etmeğe isbatı vücut
Mütehî, Muhtasareyn okudu hub
Okuyub anda dahi nice fûnun
Sinesi ilm'ile olmuş meşhun
Hub devlet varımış başında
Etti tekmi otuz yaşında
Üç sene olıcak ol zatı nefis
İzni'ile eyledi vaz'ü tedris
Bir gün eylerken o vaz'ü terhib
Hanefi mezhebin etmiş tergib

Şafî' ler eşidüp nushini hep
Olmuş ol dem Hanefiyyülmezhep
Hatırı VALID için etti bina
Anda bir medrese YUSUF PAŞA
Düşdü sevda o dem ehli VAN'a
İçlerinde pederi iskâna
Sıla'i Valideyni özrederek
Geleyim izni pederle diyerek
Azmi rah idicek esnayı tarîk
ÖMER MAŞAÎ'ye oldu refik
Kayseriye düşecek rehğüzari
MARASÎ başladı medhe pederi
Vâzını dinleyen ehli irfan
Pederin kadrini etmiş izan
Hep niyaz etmiş ehali yekser
İçlerinde dura ol nuri basar
Özri sabıkla edüp reddi cevap
Durmayub Velideyn'e etdi şitab
Gördüler konmadı çünkim o hüma
Gittiler saydine vafir suleha
ŞEYH ŞABANA'a edüb arzı niyaz
Ettiler şahidi gâmi ihraz
Edicek bu tarafa şeddi rihal
Eylemiş ehli beled istikbal
İzz'ü iclâl ile ol bedri münîr
KAYSERİ ŞEHRİNİ ETMİŞ TENVİR

(Devamı var)

H Â T İ R A

Yıllar geçtiği halde içimde aynı duygu,
İyi olmayacak mı bu sevdanın yarısı ?
Bu gece de tutuştu kalbimde binbir arzu,
Dudağımda ürperdi son günün hâtırası...

Sevincim bir damla su, ıstırabım bir umman,
Bu derdin pençesinden kurtulmadım ben bir an,
Meğer karasevdaymış içimdeki bu yanan,
Dudağımda ürperdi son günün hâtırası..

Tarsus : A. Nadir CANER

Hacı Seyit Mehmet Ağanın Hayatı

Yazan : Kâzım ÖZYEDEKÇİ

Geçen sayımızda bazı fıkralarını yazdığım Kayserinin dini ve sıtkı bütün, kalbi temiz, imanı gür ünlü büyüklerinden olan Hacı Seyit Mehmet Ağa'nın hayatına ait bilgi vermeyi de okuyuculara vâdetmiştim.

Güvendiğim mehazlardan Hacıemminin en büyük oğlunun oğlu Hacı Nuh Efendinin [*] iki aydır hasta oluşu ve öbür torunu Hacı Seyit Mehmet Efendinin de dükkânile meşgul bir ticaret adamı bulunuşu bu vâdimin gerçekleştirilmesi şekli hususunda beni bir hayli düşündürmüştü. Daha doğrusu ne hastayı ve ne de hergün başı müşterile dolu bir ticaret adamını rahatsız etmek ihtiyatsızlığını doğru bulmuyordum.

Eğer bu fıkraların çevrede uyardığı geniş ilgi olmasaydı, bu çekingenlikle bu vâdimin yerine gelmesi bir hayli güç olacaktı.

Fıkraların tespit edilmiş olmaları bakımından tanıdıkların gösterdikleri memnuniyetten ve eski bir baba dostu olan H. Seyit Mehmet Efendinin de iyi yürekli ve hoş görür bir kimse bulunmasından ve bildiklerini çekinmeden söyleyeceğinden aldığım cesaretle, geçen günkü dinlenme tatilinde dükkânına varmaya karar verdim.

İki gün önce Erciyes'e abone kaydetmek için vardığımızda Hacıemminin bu husustaki vâ'di çekingenliğini gidermişti. Binaenaleyh artık ihtiyat

etmemeliydim. Dükkâna girdim. Buyur ettise de müşterilerin düzen düzüyor olduğunu görerek çıktım ve iki saat sonra tekrar vardım. Bu defa dükkânda kimse yoktu. Beni asaletine yakışır bir tevazu ile karşılayarak sandalye gösterdi. Oturdum. Biraz şurdan burdan konuştuktan sonra defteri çıkararak gerekli noktaları not almak için tezgâhın üzerine koydum. Belki bir müşteri gelir düşüncesile Hacıemminin hayatı hakkında bildiklerini söylemesini rica ettim. H. Seyit Mehmet Efendi kendine has, akıcı ve çekici ifadesile anlatmaya başladı :

— Hacıemmi 309 da (91) yaşında olarak vefat etmiş. Kaçta doğduğunu artık sen hesap et. Öldüğü zaman ağzında dişleri noksansızmış. Babam öyle söylerdi. Hacıemmiye benim aklım yetmez. Ben Hacıemminin ölümünden dört sene sonra dünyaya gelmişim.

Hacıemminin babası Hacı Ahmet adında biriymiş. Kütükte şöhrati Ak Hacı Mehmet oğullarından Hacı Ahmet oğlu Seyit Mehmet diye yazılı.

Hacıemmi, iki-üç yaşında iken yetim kalıyor. Anası bir kocaya varıyor. Kendisi âma olan amesinin (hala) yanında büyüyor. Bu âma

[*] Geçen defaki yazıda en küçük oğlu diye yaztığımız bu yanlışlığı özür diliyerek düzeltiriz.

kadın çok temiz yürekli, salihası tam bir kadınmış. Bakın size bir vakasını anlatayım :

Evlerinin içinde bir elma ağacı varmış. Kadıncağzı onun dibine abdest alıya çıkmış. O sırada ağaçtan tepesine bir elma atan olmuş.

— Uşak !.. kim o ?.. diye seslenmişse de ses çıkmamış. Biraz sonra bir daha, bir daha elma atılınca :

— Seyit Mehmet ağaçtaki sen ol-mıya sensin. Sana bir şey söylemeye dilim varmaz oğlum; çıktığın ağaç kurusun demiş.

Bir hafta sürmemiş ki o meyvalı ağaç biiznillâhitaalâ kuruyuvermiş. Kadındaki salihaya bakın !..

Hacıemmi biraz büyüyünce amesi onu tutup bir demircinin yanına vermiş. Hacıemmi burada bir yaz çalışmış. Kış gelince ustası dükkânı kapattığı için boş kalmış. Amesi "Niye gitmiyorsun," diye sordukça :

— Ne yapayım, iş yok güç yok. Ocak yanmıyor. Ustam da dükkânı kitliyor dermiş. Kadıncağzı da :

— Usta olsan, demek sen de böyle olacaksın diyerek ordan alıp bir kunduracının yanına vermiş. Bakmış ki bu sanat da öbürü gibi. Çocuk yazın çalışıyor, kışın boş kalıyor.

— Yok Seyit Mehmet demiş usta olsan sen de böyle olacaksın. Halbuki ben senin ilerde zengin olmanı istiyorum. Ve çocuğun elinden tutarak o zamanın zenginlerinden Gubaroğlu'nun - Şehit Miralay Nâzım Beyin dedesinin yanına varmış.

O Hacıemmi bunlara iki kırmızı lira vermiş. Amesi Seyit Mehmet'e, bir liraya bir merkep, diğer liraya da cıncık boncuk olarak Everek'e göndermiş. Hacıemmi Everek'e götürmüş, getirmiş ve sermayesini buradan tutmuş. Hacıemmi zenginidikten sonra bu kelimeyi dilinden hiç düşürmez :

— Git Everek, gel Everek ! dermiş.

(Everek) kelimesi Kayseri ağzında (evmek) mastarından yapılmış bir rabita-i haliye olup (acele, çabuk olarak) anlamındadır. Bugün yazı dilinde öz türkçe diye baştaki seslisi (i) ye çevrilerek (ivmek) şeklinde kullanılıyor. Hacıemmi, ihtimal bir cinas yaparak böyle söylemiş.

Hacıemmi, Ak Hacı Mehmet oğlunun küçük kızıyla evlenmiş. Büyük anamızın adı Hatice imiş. Hacıemmi büyük anamızla evlendikten sonra çok zenginimmiş, asıl devleti onun başında bulmuş. Daha büyük anamız doğmadan evvel babası Ak Hacı Mehmet oğlu bir rüya görüyor. Kendisi Kelâmı Kadim yazarmış. Bu rüyanın nasıl olduğunu bilmiyorum.

O zamanda Hacı Niyazıların Niyazı Efendi adında rüya tâbiri eder meşhur bir hoca varmış. Ak Hacı Mehmet oğlu Hoca efendiye giderek gördüğü rüyayı anlatıyor ; Hoca da bunu tâbir ediyor ve diyor ki :

— Senin karın bir çocuğa hamile kalmış. Bir kız çocuğu doğuracak. Bu kız sonradan çok zenginiyecek fakir bir adama vereceksiniz. Onun sulbünden gelenler içinde Hacca gitmedik kalmıyacak evlâdi evlâdına rahat olacak. Evde bir de büyük kızın varmış. O da bir zengine varacak ; fakat sulbünden meydana gelenler kime varsa onu maişete muhtaç edecek demiş. Bugün hakikaten büyük anamızın sulbünden gelenlerden Hacca gitmedik bir kimse kalmadığı gibi, hamdolsun ele de muhtaç durumda değiliz.

Büyük anamızın ablasının sulbünden dünyaya gelenlerinde hepsinin evlerinde bir aylık iaşeleri yok, hepsi de zekâta muhtaç kimseler.

Hacıemminin üçü erkek, biri kız olmak üzere dört çocuğu olmuş. Büyük oğlu Hacı Ahmet. Bunun iki oğlundan biri H. Nuh, şimdi hayattadır. Diğer Hacı Ömer ölmüştür.

(Devamı gelecek sayıda)

Yunan Destanı

Yurdumuzun her yönünde, o yerin mahallî özelliklerini ve yetiştirdiği yerli kıymetleri tespit etme faaliyeti memnuniyet verici bir hevesle devam etmekte ve gelişmektedir. Gelecek için çok büyük bir hizmet olan bu çalışmalar, eğer bundan yüzlerce yıl daha evvel başlamış bulunsaydı, muhakkak ki bugün birçok kıymetlerin adlarını bilecek ve halk edebiyat hazinemiz, bir bu kadar daha zenginleşmiş olacaktı.

Nice yerli kıymetlerle dolu bulunan Kayserimiz de vaktile bu türlü çalışmaların yokluğu veya heveskârlarının pek mahdut oluşu yüzünden bir çok değerlerini nisyanın koynuna vermiş bir şehirdir. Bunlardan bazıların bugün dilde ya yalan yanlış bir iki menkibesi veya sadece adı kalmıştır. Nenin nesi olduğu, ne zaman yaşadığı unutulup gitmiştir.

Yerli dergi olmak itibarile, bu türlü kıymetleri bulup tespit etmekte birinci derecede görevli olan Erciyes, elinden geldiği kadar araştırmalar yapmaktadır. Bu zamana kadar da birçok şeyler derlemiş bulunmaktadır. Yeri ve sırası geldikçe bunları okuyuculara tanıtacağız.

Bu defa, İbrahim Urfalier'in babasından yazdığı ve Hasan Baba'ya ait bir destanı aşağıya koyuyoruz. Bu zamana kadar adı, hiçbir edebiyat kitaplarına girmemiş olan Hasan Ba-

ba'nın bu destanı 1897 Osmanlı-Yunan harbinin bir hikâyesidir. Ümmî bir halk şairi olduğu söylenen Hasan Baba hakkında araştırma yapan İbrahim Urfalier, Çifteönü camii yanında Küçük Ali mahallesinin İyiler sokasında Hasan Babanın kızı altmışlık Hayriye Hala'dan babası hakkında şu bilgiyi edinmiş :

— Babam Kayseri'de doğmuş, Okuması yazması yoktu. Altmışına kadar köşkerlik yaptı; İhtiyarlayınca Bit pazarında tellâllık etmeye başladı. 70 yaşlarında vardı. Kendisi anlatırdı. Bir gece rüyasında Hüdanın şarabını içmiş, âşık olmuş. Ondan sonra destan söylemiş. Eskiden babama Öksüzöğlü Hasan derlerdi. Sonradan Hasan Baba diye anılmaya başladı. Babam fakirdi ama iyiliği severdi. Büyük adamlarla konuşurdu. Aksakallı pir ihtiyar oldu. İyi bilmiyorum ama, galiba seferberliğin kılığında idi, 90 yaşında öldü. Benim kocam da seferberlikte kaldı. (Zaten hangi ev seferberlikte bir evlât vermedi ki). Oğul evlâdım yok. Burada kızımın yanındayım.

Hasan Babanın birçok deyişleri ve destanları olduğunu söyleyen Hayriye Hala, hepsini unuttuğunu, hatırında bir (Bağ destanı) kaldığını söyledi. Gelecek sayıda bu destanı, Erciyes okuyucularına sunacağız.

Sene tek mil binüçyüz onüçte
Hangi düel parmaklamış Yunanı
Coşa gelip birden hücum eyledi
Düşünmemiş nasıl olur nihanı

Eşitti bu hali Sultan Hamit Han
Toplayıp leşkerini etti peyeban
Dinli diyanetli leşkere çoban
Ethem Paşa gibi merdi arslanı

Yunan der ki: acık beri gel hele
Üç Balkan içinde oldum serseme
Topcum Yuvanni Anastos bile
Şarampol üstünden atar tufengi

Ethem Paşam derki: bu senin nene
Harbime dayanman kafir kefare
Aldım Tırhalayı girdim Fenere
Hasretigmiş ağlar ehli imanı

Yunan derki: Ethem Paşa ey dostum
Bilin inadımı urumdur aslım
Çatalca semtinden yolunu kestim
Bilmedinmi yanlış yıktın kervanı

Ethem Paşam derki: ulan Moralı
Aslın balıkcıdır neni sormalı
Giridi mi basan kahke analı
Seni vurmak lâzım oldu şerâni

Yunan derki: bana ne oldu oldu
Goloz kışlasına asker mi doldu
Erzakım, cephanem esir mi kaldı
Ben bilmedim sabık geçmiş zamanı

Haritazâ derceyledim dünyayı
Hicaz çölü, Bosna kolu, Yanyayı
İstanbul, Ankara, İzmir, Konyayı
Kayserili Hasan Baba destanı

Ethem Paşam derki: Boşnak arslanı
Gafil mi zannettin ehli islâmı
Sonraki hücumda Arap askeri
Dedi: enel abuk ey nasrani

Yunan derki: yakamı ele mi verdim
Panzehir ararken ağı mı yedim
Galimera galispera da dedim
İstersen okuyum evengelyanı

Ethem Paşam derki: kepaze alçak
Düveller bilirken demek ne hacet
Seni hülhan beyi baldırı cıblak
Ricacı gollarsın Lemse Limanı

Lemse Liman, konsoloslar geldiler
Bab-ı âlide hazır meclis aldular
Bilmemki kimi kimden sordular
Ne buyurmuş yeryüzünün sultanı

Hiç bir savaş eksik değil başından
Belki yanar Asitane aşkından
Selâmlığa çıkış Yıldız köşkünden
Gözlerinden revan eder sılyanı

Çok şükür şahımız oldu örüşan
Sağ olupta sılasına kavuşan
Emretti askeri takındı nişan
Duadan unutmam şahı sultanı

İrade senindir zatı şahane
Bir şem'asın şavkın düşer cihane
Nâme göndermişsin herbir mekâne
Emrine muntazır olmuş her yanı

Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları

IV

Hürriyet

Yazan : İ. Zeki BURDURLU

Bundan önce yayınlanan iki yazımızda, memleket, vatan konusu üzerinde durmuştuk. Vatanın kutsallığını öven şiirlerle, memleketin türlü güzelliklerini tema seçen şiirleri gözden geçirirken, insanın doğduğu yere bağlılığının bir gerçek olduğunu belirtmiştik.

O şiirlerde işlenen bu ortak temada bir çeşit duygu özelliğinin gözden kaçmamış olduğuna işaret edelim. O şiirler, hür bir milletin şairlerinin, hiç bir baskı tanımayan duygularının bir belirtisiydi. Gerek Türk vatanının, kalplerde yaşayan o ilâhi ve sırlı aşkı, gerek memleket memleket güzelleşen ve sınırları içinde büyük saadetli bir hayat süren yaşama hoşluğu, hürlik duygularından örülen bir duygudur. Vatanın hürlüğü, vatanı teşkil eden memleketlerin bu hürlik içinde her yönden güzelleşmesi, insan duyguları üzerinde başarılı etkiler yapar. Hürriyete kavuşmak için harcanan millet emeği, bu günün bayraklaşan hâtırasıdır. Daima hür yaşayan bir milletin yabancı etkisi ve idaresine girmesinin ne kadar zor bir durum yarattığını, erkinlik savaşının şiddet ve amansızlığında gördük. Her zerresi şahlanan insan, olağanüstü bir kudretle, hürlüğüne vurulan kilidi kırmaya savaşıyor. O, sadece hür yaşamasını ister. Bunun içindirki, Osmanlı İmparatorlu-

ğu'nun son yıllarında görülen bir nevi idare baskısı, Türk halkında içten içe kaynaşan bir tepki uyandırmıştır. Namık Kemal'in ünlü kasideleri, vatan duygusunu açıklayan yazıları, hürlüğü tema yapan ve anlatan manzumeleri bu tepkinin bir delilidir.

İnsanın kalb ve vicdan hürriyeti, sosyal çevrelerde bir bilim zihniyetiyle sağlanan yaşama unsurlarının başında gelir. Bu özellik, bizim gibi hür yaşayan milletlerde daha belirli bir olaydır. Ana davaların başında gelen hürriyet olayı, bir milletin çocuklarına bıraktığı en kutsal miraslardan biridir. İşte bu miras konusunu işleyen şiirlerden bir kısmını, en başarılılarını bu yazımızda göreceğiz.

Bugünkü şiirimizde, yeni Kurtuluş-tan sonra yetişen şairlerimizin eserleri arasında, bu, hürriyet temasını işleyen şiirler maalesef pek azdır. Kökleri Namık Kemal'de olan bu hürriyet duygusunun, türlü ruh durumlarını anlatan şekillerini Tevfik Fikret'te en başarılı bir şiir tekniğiyle görürüz. Mehmet Akif Ersoy, Çanakkale Şehitleri'nde bu duygunun coşkunluğunu söylemiş, İstiklâl Marşı'yla da gene bu hürriyet duygusunun katiksiz heyecanlarını mısralar içinden taşırmıştı. Hecenin beş şairinde ve Kemâlettin Kamu'da bu temayı işleyen mısralar görüyoruz.

Bugün bu temayı işleyen şiirlerimiz yok değildir. Hürriyeti bir benlik sayan bir milletin şairlerinde işlenmiş görmek, gelecek nesillere karşı bir eğitim cihazının hazırlandığına güvenmek demektir. Fakat, Fecri ati sonrasının şairlerinde görülen bir çeşit kötümserliğin yıllarca şiirimize hakim olması, bu konudaki eserlerin adedini azaltmakta gecikmemiştir. Ancak, Cumhuriyetten sonra, müsbet bilim alanında görülen ilerlemeler, bu şekilde terbiye edilen gençler, hürriyet duygusunun gelişmesinde önemle sebep olan unsurlardandır.

Önce, Hâmil Mâcit Selekler'in (Ölmek) şiirini okuyalım:

Ölmek, yâre, bahara, sabaha ulaşma-
dan,

Ölmek, emel bağında gül koncası aç-
madan,

Gözlerini kırpmadan, düşünmeden,
şaşmadan,

Ölmek, fakat alnını eteklere sürmemek.

Son defa haykıracak bir aslan nara-
siyle,

Sağ kasının üstünde aldığı yarasiyle,
Kalbinde bir sevginin sıcak hâtırasıyle

Ölmek, fakat bayrağı, bayrağı düşür-
memek.

(Sulh ve Diğer Şiirler) Bu şiirde işlenen tema, bize, hürriyet uğrunda ölmenin büyük aşkını dramatik bir hava içinde veriyor. Alnı eteklere sürmemek, bayrağı asla düşürmemek için ölmek... Bize, çok yakın ve çok candan sevgili görünen bu konunun başka bir deyişle nasıl bir renk ve tazelik aldığını şu şiirde göreceğiz.

B A Y R A K

Ey mavi göklerin beyaz ve kırmızı süsü;
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son
örtüsü;
Işık ışıltı, dalga dalga bayrağı;
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.

Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.

Seni selâmlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.

Dalgalandığın yerde ne korku, ne ke-
der...

Gölgende bana da, bana da yer ver,
Sabah olmasın, günler doğmasın ne
çıkarmaz

Yurda ayyıldızın ışığı yeter.

Ey şimdi süzgün, rüzgârda dalgalı,
Barışın güvercini savaşın kartalı
Yüksek yerlerde açan çiçeğim,
Senin altında doğdum, senin dibinde
öleceğim.

Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim,
Yer yüzünde yer beğen,
Nereye dikilmek istersen
Söyle, seni oraya dikeyim.

(Ârif Nihat ASYA)

Bir destan edasıyla yazılan bu şiirde, millî benliğimizin sembolü olan bayrağın, bir fert, bir millet tarafından nasıl sevildiğini duyuyoruz. Hürriyeti renk ve dalgalarıyla dünyaya bildiren bayrak, bir toplulukta özel sevgisini, ancak o topluluğun insanlarında bulur. Ceyhan Atuf Kansu'nun bayrak şiirinden alacağımız dörtlüklerde temiz bir millet ve hürriyet aşkının belirtilerini göreceğiz.

Bütün çiçeklerin rengi,
Gül mevsimisin yurdumun,
Şu yüce dağların dengi,
Annesi sabah nurunun.

Seslenir içinden bir ses,
Sen bu kızılıktan doğdun,
Ey üflediğim ilk nefes,
Bütün kırları doldurdun.

Her sabah ilk selâm sana,
En içli, en temiz selâm,
Dalgasına dalgasına,
Kalelere yüksel rüyam.

(Devamı 26 cı sayfada)

Kayseri Ağzı Kelimeler Üzerinde Araştırmalar

XVI

Kâzım ÖZYEDEKÇİ

Tahar	: Çanak mangal	maş ve bundan ya-
Taka (1)	: Kapaksız çerçevesiz dolap	pılan şalvar
Takılmak (2)	: Lâfife etmek, şaka yapmak	Telek (6) : Kuşların kanat ve kuyruk tüyü
Tapan (3)	: Tarla sürgüsü	Teleme (7) : Tamamen pişmemiş yemekler için kullanılan bir söz
Tapanlamak	: Tarlayı sürgülemek	Telteli : Keten helvası, pişmaniye
Tapık	: Çocuğu uyutmak için elle hafif hafif vurma	Tengerlenmek : Yuvarlanmak
Tapıklamak	: Uyutulacak çocuğa hafif hafif vurma	Tengerlek
Tapsımak	: Et v.s. yiyeceklerin kokmaya yüz tutması	şapka : Foter şapka
Tassah	: Birisine nisbet olarak yapılan iş için kullanılır (al sana tassah) gibi	Tehlemek : Dikkatle bakıp keşfetmek
Tat	: Dilsiz, ahras	Temlikeli : Temelli, daimi olarak
Tatava	: Ağzı boşa söylenen boş lâf	Tepelik (8) : Eskiden kadınların giydikleri etrafı ve tepesi altın dizili fes
Tatavacı	: Boşa atıp tutan, ara bozucu	Tepsermek : Sevilmiyen kimselerin ölümü için kullanılan bir söz
Tatavacılık	: Kendisini ilgilendirmiyen konuda boş-boğazlık yapmaklık, ara bozuculuk	Tepsitmek : Nizai yatıştırıp arayı bulmak
Tatlı bayram	: Meyan kökü	Terek : Dükkânlarda eşya evlerde kapkacak koymağa mahsus raf
Taydaş (4)	: Akran	Ters (9) : Sığır pisliği
Tâzir	: Azar	Terslik : Sığır pisliği kayımı yığını
Tâzirlemek	: Azarlamak	Teryak : Panzehir
Tedirgin (5)	: Rahatı kaçma	Tevek (10) : Kavun, karpuz, domates v.s. bitkisi
Tefecik	: El tezgâhında dokunan dar enli yün ku-	Tevir : Şekil, biçim
		Tezikmek : Başı boş olarak koşup durmak

Şah'a yalvardı : "Beni oraya götür,, Muhsin Şah, Gülşah'ın dileğini yerine getirdi. Varaka'nın mezarının bulunduğu yere geldiler. Gülşah, mezar başında kendisini hançerledi. Muhsin Şah, gözyaşları içinde, Gülşah'ı da Varaka'nın mezarına gömdürttü ve üstlerine bir türbe yaptırdı. Şehri de oraya nakletti.

O sıralarda, Hazreti Muhammed, bu şehre gelmişti. Muhsin Şah, olayı anlattı. Ve bu âşıkların dirilmeleri için, şefaatte bulunmasını Peygambere rica etti. Peygamber, Tanrıya yalvardı, Tanrı o anda ölüleri diriltti. Peygamber nikâhlarını kıydı Varaka ile Gülşah, kırk yıl, mesut yaşadılar.

Konunun bu kısa özeti de gösteriyor ki, "Varaka ve Gülşah,, Türk halk hikâyelerinin çoğunda görüldüğü şekilde, bir "tatlıya bağlama,, ve birleşme ile sona ermektedir. Halbuki, Divan Edebiyatı mahsullerinin çoğunda bu hal görülmez. Yusufi, halkın duygu ve temayüllerini bildiğinden, mümkün olmayı mümkün gibi göstermiş, Varaka ile Gülşah'ı öldükten sonra diriltmiştir. Şair, bunu yaparken, ustaca bir yol tutmuştur : Önce vak'ayı Peygamber zamanında olmuş gibi göstermiştir. Sonra, bu dirilme, Peygamberin şefaati ve tanrının iradesiyle olmuştur. İşte bu iki âmil, olaya gerçek vasfını vermekte, okuyanları, inandırabilmektedir. Bu bakımdan, "Varaka ve Gülşah'ın en aydın hususiyeti, içinde tasavvufi fikirler olmasına rağmen, orijinal bir şekilde, hayati bir visal ile neticelenmesidir,, (Sh.13) "Çünkü bu visal tasavvufta maksud olan "visal,, den tamamıyla uzak, dünyevî ve insanî bir visaldir ki netice itibarile, eserdeki tasavvufi zihniyeti sadece bedii bir süs motifi haline sokmaktadır. Bu cihetle de bu mesnevi "nev'i şahsına mahsus,, bir mesnevî oluyor,, (Sh.16).

"Varaka ve Gülşah'ın aslı, 1700 beyittir. Halbuki, incelemeye esas olan en eski metinde 1578 beyit vardır. Bu da, eldeki nüshanın, orijinal nüsha olmadığını göstermektedir. Eser, remel bahrinin (fâilâtün fâilâtün fâilât veya fâilün) cüziyle yazılmıştır. Vezin ve kafiye bakımından, genel olarak, bazı aksaklıklara rastlanmaktadır. Bununla beraber, eserin bazı yerlerinde "... âdeti sehl-i mümteni denecek kadar sade ve kıvrak bir vezin kullanışı vardır ki, nazımdaki bozuklukların kendisinden doğmadığı belki, ağartıcının bilgisizliğinden ileri gelmiş olduğu inancını vermektedir. "

"Varaka ve Gülşah,, Türk dili ve dil tarihi bakımından da önemli bir eserdir. O, Batı Türkçesinin, Anadolu'da gelişen dalının en eski örneklerinden biridir. Sayın Prof., eseri, imlâ ve gramer özellikleri, arkaik tabirler ve arkaik kelimeler yönünden de incelemeye tâbi tutarak, gördüğü dil ve ifade özelliklerini belirtmiştir. (Sh. 17-35).

"Varaka ve Gülşah,, in, bir de, halk hikâyeleri şeklinde basılmış bir nüshası vardır. (2). Fakat bu basım, birçok noktalarda, "Varaka ve Gülşah,, mesnevisiyle ayrılıklar göstermektedir. En önemli ayrılık, hikâyenin sonundadır : Hikâyede, mesnevide olduğu gibi, iki âşıkın öldükten sonra tekrar dirilmeleri motifi yoktur ; Muhsin Şah, düğünlerini yaparak Varaka ile Gülşah'ı evlendirir. Prof. İ. H. Ertaylan'ın da işaret ettiği gibi, acaba asıl "Varaka ve Gülşah,, mesnevisi de böylemi bitiyordu, yoksa başkaları tarafından mı değiştirilmiştir ? Burası, açıklanması ve incelenmesi gereken bir noktadır.

"Varaka ve Gülşah,, mesnevisi, "Türk bilim âşıklarından biri olan

Gençlik Sayfası

TANRIMA!.

Bir sonsuz aşk için çarpıyor kalbim,
Saadet azaba bürünmüş huzur.
Yalnız esirgeme zamanı Rabbim,
İstedğin kadar sürükleyip vur..

Sönsün ümitlerim hep ağır ağır,
Büsbütün kanayım hiç oluşuma.
Yapma beni Tanrım duygusu sağır,
Bir çare bul artık müphem suçuma!

Çözülün içimden şu bilmeceler
Hakikat acı da olsa isterim.
Bitmesin ömrümde siyah geceler
Sonsuz huzuruna kansın hislerim!

Tanrım! esirgeme dilediğimi,
Aşkın en temizi senin içindir.
Affet bilmiyorsam ne dediğimi,
Ancak azabımı ölünce dindir!

Lefkoşa - Engin Gönül

GURBET

Ben gelmeden o çağa
Beni attı bir dağa
Uzaklardan uzağa
Gülüp bakıyor gurbet
Gülmek eğlenmek neme
Baktım geçen her deme
Hançer sokup sineme
Ateş yakıyor gurbet
Gönlün bahçesi solmuş
Mâzim hicranla dolmuş
Damla damla kan olmuş
Kalbe akıyor gurbet
Zehirler her bir kalbi
Uçsuz bucaksız dibi
Beynimde şimşek gibi
Yanıp çıkıyor gurbet

Yeşilhisar

Remzi Tuncer

VATAN İÇİN

Bayrak dalgaları, yürekler atar,
Felek şerbetine kızıl kan katar.
Her tetik çekmede ölüm yaklaşır,
Her kurşun ebedi bir uyku taşır.
Ruh gider benden; şerefi kalır
Ne çıkar, ecel, bir kuru can alır.
Türkümüz Vatan'dır, kalbimiz Vatan
Şehittir bu kalpte ebedi vatan.

Lise - Recep Tekmen

BALIKCI

Buğulanmasın gözün
Düşünme artık
Tuttuğun iki balık
Elbet doyurur karnını
Yarına mı?
Allah Kerim...

Ankara

TALAT AKGÜL

İHTİRAS

- Özyedekçi'ye -

Niçin ağarıyor saçlarım,
Neden donuklaştı bakışlarım,
Niçin ruhum geceler gibi kasvetli,
Neden benliğim dertli?..

Ben de herkes gibi,

gigorum,
uyuyorum,
geziyorum,
duguyorum!..

Niçin ruhum kasvetli?..
Neden benliğim dertli?....

Diyorki bana:

içimden bir his

İhtirasındır seni bu hale sokan,
Gül, yasemin karanfil değil

İhtirastır kokan ihtiras sana....

Bana ap aydınlıktı evvel her şey,
Her şey bembeyaz, taptaze,

Çok güzeldi her şey...

Niçin ağarıyor saçlarım?
Niçin herşey geceler gibi kasvetli
Neden donuklaştı bakışlarım?
Neden benliğim dertli?....

Abdülkadir Işıtman

BAHAR

Rüzgârlara sinmiş bahar kokusu,
Bir ince tül mavi ufku örtmede;
Enginlerden süzülürken köpüklü su,
Sazlıklar içinde kubbeleşmede.

Gök mavi, sular mavi,
Yeşil bir seccade serili yerde,
Sıla burcu burcu tüter, esen yellerde.

Sularla başbaşa uyuyor rüzgâr
İlk yazdan sonsuz haz tatlı bir gülüş,
Altın ışıkların mavi gök'ünden
Katılmada gönlümdeki sevince.

Gök mavi, sular mavi,
Yeşil bir seccade serili yerde,
Sıla burcu burcu tüter, esen yellerde.

Yozgat - Adnan Erdal Taşkın

YEŞİL GÖZLERE

- A. Tokel'e -

Bahardan ilham almış koyu yeşil gözlerin,
İçime huzur verir, müjdelere mesut haber.
Kalbimde aşk rüzgârı eserken derin derin,
Yalvaran dudağıma ümit verip gülümser...

Hayalin ruhumun bir ipek kanadı oldu,
Kalbindeki muamma âlemlerini gezdim.
Ruhuma bir teselli gözbebeğinden doldu,
Yakuttan gözyaşında ilk şiirimi sezdim...

Tarsus: Ahmet Nadir Caner

Camekânlı Oda.. Ve Sen...

- P. Marmara'ya -

Su yosunu kadar yeşil.. Perdeler
Bir göl aydınlığı içinde odan.
Uyu saatlerce.. hiç uyanmadan,
Mâdem su yosunu yeşil perdeler..

Madem ki üfledin perdelerinden,
İlk rüyalarında sukân zamanı,
Ve bir yaz öğlesi.. gelecek âni,
Varulmuş gibi en ince yerinden...

Bir nilüfer gibi serpil.. odana,
Camekânlı oda.. yüklü aydınlık..
Benden daha yorgun, saç, iltk-ılık,
Bir nilüfer gibi serpil odana...

Birak saçlarında sükûn dinlensin,
Bir mevsim boyunca, boyunca sükûn.
Haydi şiir, sevgi, saç.. ne varsa sun;
Bir hayâl meyvası mâdem ki sensin!..

Samsun : Abdullah Rıza Ergüven

Kayseri Ağzı Kelimeler Üzerinde Araştırmalar

XVII

Kâzım ÖZYEDEKÇİ

Ucar	: Başına (haber) kelimesi getirilerek birlikte kullanılır ve kelimenin anlamını pekiştirir. (Haberim ucarım yok)	Ulamak	: İki şeyi birbirine bağlamak
Ucumuluk	: Çok yiyen, aç gözlü	Ulmak	: İçinden çürümek (kavun, karpuz v.s. de)
Uğra	: Pişirilecek veya açılacak hamurun tahıta yapışmaması için kullanılan un	Uluk	: Çürümüş meyva
Uğralamak	: Uğra serpmek	Usukmak	: Fazlaca hiddetlenen adamın yatışması
Uğrunda	: Önünde	Uydurma	: Kum üzerinde çocukların ellerile çizdikleri şekiller
Uğrun	: Gizlice, habersizce	Uyuntu	: Miskin, beceriksiz
Uğrunmak	: Çok hızlı dönmek, çocukların sesi kısılınca kadar ağlaması	Uyuzotu	: Ufak beyaz çiçekleri kırmızı noktalarla lekeli yabani bir ot
Uğrunuk	: Uçuk renk, solgun renk	Uymak	: Birine sözle veya elle şaka etmek, lâife etmek
Uğut	: Solma, rengini kaybetme	Üdürgü	: Çok çabuk yürüyen
Uğuz	: Halim selim huylu iyi kalbli	Ürküntaşı	: Karataşla yapılan duvarların köşebaşlarına konan bağlantı taşı
Uğrunmak	: Otların hafif rüzgâr önünde sallanması ve boylu oluşunu ifade eder.	Ürküntü	: Bir yaranın etrafına dağılması, fazla ateşten dudaklarının kenarında hâsıl olan yara
Ulak	: Bir şeye ulanmış, eklenmiş parça	Üskes	: Mutlaka, muhakkak
		Ütünmek	: Kâr etmek (oyunda)
		Ütüzmek	: Oyunda ziyan etmek
		Üzük	: Küçük çömlek

BİR DUA

Tespit eden: Ali Rıza Önder

Âdetler, inanışlar, halk edebiyatı, ata sözleri, hikâyeler, masallar, menkıbeler, efsaneler, fıkralar ve benzeri öteki halkbilim konularında görüldüğü gibi, dualarda da esas olan öz, bambaşka kaynaklardan gelmiş olabilir; anonim mahsuller belli sahibi olan bir eserden doğabilir. Nitekim halkın kendine mal ettiği ve yaşattığı bazı kültür eserlerinin din kitap ve kaidelerinden, kattâ hurafelerden çıkmış olduğunu da görüyoruz. Bir tek sözle olduğu gibi birçok cümlelerle de ifade edilen ve, bilgin - bilisiz (cahil), kadın - erkek, zayıf - kuvvetli her çeşit insan tarafından kullanılabilen türlü türlü dualar iştir veya dinleriz ki bunlar beddua da olsa, hayır dua da olsa söylenen ve dinliyen için dokunaklı ve önemli şeylerdir. Buna rağmen araştırmacılarımız tarafından en az derlenmiş ve işlenmiş halkbilim konularından birisinin de dualar olduğunu söyleyebiliriz.

Duaların tespiti ile dil ve inanış bakımından özel bilgiler kazanabilir, önemli fikirler edinebilir ve bunlardan esaslı sonuçlar çıkarabiliriz. Bunları yapamasak bile zevk ufkumuzu genişletmiş oluruz.

Şimdi, bunlardan bir misal veriyoruz. 1943 Şubatında Yedek Subay Okulunda öğrenci iken köyümden aldığım bir mektubun içinden, şair Şerife Soykan tarafından yazdırılmış ayrı bir kâğıt çıktı. Şair, selâm ke-

lâmdan sonra aşağıdaki dua ile mektubu bitiriyordu.

26 - 27 sayılı Erciyes'te tanıttığımız, ve daha sonraki sayılarda koşuklarından örnekler verdiğimiz Şerife Soyka'nın bu duasında da şairlik damgası var mıdır? Bunu aramadım ve düşünmedim. Ancak elime geçen bir duayı koleksiyonlarım arasına koyarak saklamakta fayda gördüm. Bu gün de okurlara sunuyoruz.

Yetmişlik bir köylü kadının, Âşık Garip türkülerinden ve Seyfûlmülûk hikâyesinden başka edebiyat bilmiyen ümmî bir halk şairinin millî duyguyu da kamçılayan bu hayır duasını birlikte okuyalım:

«Babamıza, kumandanlarımıza, binbaşılarımıza, yüzbaşılarımıza, çavuşlarımıza, onbaşılarımıza, ve neferlerimize; ömürlerine, ilimlerine ve rızıklarına; hazinelerimize, cephanelerimize ve debbolarımıza; gani gani bereketler ihsan eyle yarabbi..»

Hükmeden hükümdarlarımızın hükmü hukukunu artık eyle yarabbi. (hükümdar tâbiri, şairin ümmiliğine, samimiliğine ve alışkanlığına bağışlan-sın).

Emrine muti eyle ve onlara da meyli merhametler ihsan eyle yarabbi

Kötü ahvalini, kötü lisanını ve kötü huylarını iyilere tebdil eyle yarabbi.

(Devamı sayfa 26)

Halkevimizin Yıllık Çalışması

Tacettin TACETTİNOĞLU

Sayın büyüklerim ve aziz arkadaşlarım,

Bundan onbeş yıl önce Cumhuriyetimizin önemli başarılarından ve ileri adımlarından biri de yurdun muhtelif yerlerinde Halkevlerinin ve Halkodalarının açılması olmuştur. Halkevleri ve Halkodaları halkımız için sosyal ve kültürel çalışma yuvası ve çalışma merkezi halindedir. Türk gençliği millî olgunluğu bu çatı altında idrak edecek ve millî vahdeti ve millî seciyeyi bu suretle sağlayacaktır. Bugün yurdun her tarafında ve her köşesinde huzur ve sükûn içinde Halkevlerimizin açılış yılı ve günü kutlanmaktadır. Bende halkevimiz namına cümnenizi ve bu büyük gününüzü kutlar hürmetle selâmlarım.

Arkadaşlar,

1932 yılı 19 Şubat Pazar günü 15 Halkevi açılmak suretile işe girişilmiş ve bu güne kadar çok önemli neticeler elde edilmiştir. Her sene yurdun muhtelif yerlerine Halkevi ve Halkodaları açılarak 1946 yılında 455 ve halkodalarının sayısı da 4068'e balığ olmuş bugün ceman 4523 Halkevi ve odası küşad edilmiştir. Bu gün de kutlama münasebetiyle birçok Halkevi ve Halkodaları açılacak ve açılma töreni icra olunacaktır. İşte bu açılan Halkevleri ve Halkodaları millî imanımızın yıkılmaz dayanağı ve sönmez nuru ve ışıkları olarak kalacak ve inkıtaz yanacaktır. Temennimiz en küçük köylere kadar bu kollarımızın

uzanması ve teşkilâtımızın şumullenmesi ve tamamlanmasıdır.

Muhterem arkadaşlar,

Şimdi sizlere kısaca Halkevimizin bir senelik çalışması hakkında iza-hatta bulunacağım. Halkevimiz talimatname hükümlerine göre dokuz kol ile birlikte çalışmasını yapar bunlarda şu şubelerdir: 1 — Dil, Edebiyat, 2 — Güzelsanatlar, 3 — Temsil, 4 — Spor, 5 — Sosyal yardım, 6 — Halk dersaneleri 7 — Kütüphane, 8 — Köycülük, 9 — Tarih müze.

Dil, Edebiyat,

Bir sene zarfında muhtelif mevzular dahilinde 20 konferans verdirmiş ve Erciyes dergisinin 12 sayısını çıkarmak suretile önemli yazılar neşrederek halkımızın okumasına ve istifadesine arzetmiştir.

Güzel Sanatlar

Bu komitemizde üç kol üzerinden çalışmasını yapmaktadır. Alafıranga müzik, millî saz koro, resim, müzik kolumuz her toplantıda muvaffakiyetli başarılar elde etmektedir. Bu yaz resim kolumuz Halkevimizin küçük salonunda bir resim sergisi açarak binlerce halkımız tarafından seyredilmiştir. Keza İngiliz Kültür Heyeti tarafından gönderilen resimlerde salonlarımızda sayın halkımızın istifadesine arz edilmek suretile teşhir olunmuştur. Bu defa da yukardaki salonumuzun biri Türk ve Dünya büyüklerine hasredilmiş ve tedarik edilen resimlerle Atatürk kö-

şesi ve İsmet İnönü köşesi, idareciler ve yazarlar köşesi gibi daimî bir resim sergisi açılmıştır. Bütün vatandaşlarımızın ve davetli hemşehrilerimizin gezmesini ve görmesini rica ederim.

Temsil şubemiz

Her milli günümüzde birçok mahrumiyetlere katlanmak suretile ve fedakârlıkla temsiller vermektedir. Bir sene içinde muhtelif günlerde 8 temsil verilmiştir.

Spor komitesi

Memleketimizdeki spor kollariyle birleşerek yaz ve kış sporları yapmakta ve kış günlerinde Erciyes'e kayak gezisi yapmaktadırlar.

Sosyal yardım:

Bu komitemizde her fırsatta yardımını yapmakta ve yoksullara elini uzatmaktadır. Bu yıl içinde 30 kişiye 520 lira para yardımı yapmıştır. 26 talebeye zarurî masraf olmak üzere 675 lira harcamıştır. 10 fakir hastanın reçete bedelini ödemiş ve 95 fakir öğrenciye iç çamaşırı giydirmiştir. Mahalle muhtarları ile parti salonunda konuşma yapmak suretile her mahallenin fukarasına yardım yapılmasını sağlamış ve yüzlerce fakirin imdadına yetişmiştir.

Halk dersaneleri:

Bu komitemizde halkevinde okuyup yazma bilmiyenlere bir kurs açmak suretiyle 4 ay içinde hiç okuyup yazma bilmiyen 45 kişiyi okur ve yazar bir hale getirmiştir. Ayrıca İngilizce kursu açarak 25 kişi kaydederek kurs müddetince yetişmelerini sağlamıştır.

Kütüphane ve Yayın şubemiz:

Kütüphanemiz bütün halk ve öğrenciler için açıktır. Kitap ve ışık tedarikinde güçlük çeken çocuklarımızın okuma ve mütalealarını temin etmek maksadiyle geceleride açık bulunmaktadır. 5000 cildi müteceviz kıymetli kitaplarımız vardır. Bu kolumuz kitapları tanzimde de hayli enerji sarf etmek suretiyle kütüphanemizin

kitaplarını tanzim ederek okuyucularımızın istifadelerine sunmuştur. Bu yıl içinde okuma odamıza 10284 yurttaş gelmiş kitap, mecmua, gazetelerimizden okumak ve mütalea eylemek suretiyle faydalanmıştır.

Köycülük:

Köycülük şubemizin yüklendiği ödev de çok önemlidir. Zira bu şubenin köylülerimize her hususta rehberlik eylemesi icap eder. Fırsat buldukça komitemiz bu ödevlerini yapmış ve köylere gidip ağaç yetiştirmek ve meyvecilik hakkında konuşmalar yaparak buroşürler dağıtmıştır. Köycülük şubemizin faaliyetini sekete uğratan âminin başlıcası vesait işidir. Bu sene vesait işimizi hallettik. Halkevimiz adına bir otomobil aldık. Bundan böyle köylere sık sık gideceğiz. Doktor, ilaç gibi bir çok şeyler götüreceğiz ve köylümüz ile daha yakından alâkadar olmağa muvaffak olacağız. Gelecek yıl için huzurunuzda daha büyük başarı ile çıkacağımızı ümit ederim.

Tarih, Müze:

Tarih ve müze kolumuz da tarihi araştırmalarına önemle devam etmekte ve yapılan tetkikler hakkında mecmuamızda tafsîlat verilmektedir.

Halkevimiz farksız ve sınıfsız olarak bütün vatandaşların emirlerine açık bulundurulmaktadır. Bilumum hayır kurumları ve diğer teşekküller umumî toplantılarını burada yapmaktadırlar. Düğün, nişan gibi umumî toplantılarda da Halkevimiz salonları açıktır ve bütün teşkilâtımız bu toplantılarda elden gelen âzamî yardımı yapar.

Sayın arkadaşlarım;

Halkevimizin bir senelik çalışması hakkındaki maruzatımız bundan ibarettir. Bu kutsal çatı altında millî bir duygu ve feragatle çalışan arkadaşlarıma huzurunuzda teşekkür etmeyi bir borç bilir, gelecek yıl için de muvaffakiyetli başarılar diler, hepinizi candan derin sevgi ve saygı ile selâmlarım.

Bu Günkü Şiirimizin Ana Konuları Hürriyet

17 ci sayfadan devam

Bu bağımsız kalma duygusu, şiirle-
rimizin çoğunda bir özellik halinde
görülür. Teması ne olursa olsun,
bağımsızlık duygusundan gelen bir
serbes söyleme, duyduğunu anlatma,
bu şiirlerde ön plânda yer alır. Bu
sebeple, son yılların eserlerinde ma-
nevi bir âlemden gelişmeleri söyleyen
şiirlere çok rastlarız. Şu, " Hürriyete
Övgü " şiirinde bir çeşit düşünce ve
duyma bağımsızlığıyla beraber bir hür
yaşama aşkı vardı Aynı zamanda bu
şiirde hür bir diyarın, hiçbir baskı
tanımadan yaşıyan gerçek hayatından
izler var :

*Küçük bir yol kuyusundan,
Sert ama, gurbet ve hasret dolu doya-
sıya içmek,*

*Bir tarlanın kıyısından,
Nazla gülen gelincikler koparıp sev-
gile geçmek*

*Kısır otların güldüğü,
Küçük sığırtaçların güreş ettiği
tepeler,*

*Erkek kaval, dal düdüğü,
Bir yiğit, bir nazlı ses, bir tatlı anne
sesi yer yer.*

İnsanlığın yaşama kıvancı olan
Hürriyet'i Osman Attilâ, şöyle söy-
lüyor :

*Değildir değildir yalnız kemik, et,
En büyük, en yüce, en kutlu niyet ;
Hürriyet hürriyet eşsiz hürriyet
Üstüne bindiğim al at benimdir.*

Bu, vatan hürriyeti ve bu, vicdan
hürriyeti edebiyatımızın diğer alanla-
rında filizlenen eserlere de etki yap-
mıştır. Son şiirlerimizde gözle görülür,
elle tutulur bu halde bulunan bu ko-

Bir Dua

(23 sayfadan devam)

Ahret ağzında, derya yüzünde, mil-
let için, vatan için göğüs geren, va-
zife gören gazi yiğitlerine güç yetir-
me yarabbi.

Kuvvet ver, derman ver, takat ver,
yorgunluk verme yarabbi.

Şerefi şerefimizden ayırma yarabbi
Bizim için düşmanlık düşünen düş-
manımız var ise: harfimizi, örfümüzü,
hışmımızı büyük göster yarabbi.

Canlı mahlûkata gönül azabı çek-
mek zordur yarabbi.

Dünya düzenliği ver yarabbi.

Fukara-i sabirin olan kimselere
gani gani sabırlar ihsan eyle yarabbi.

Ağniya-i şakirin olan kimselere
meyl-i merhametler ihsan eyle ya-
rabbi. »

nu, işlenişini milletimizin geçmişine ve
irki bağımsızlığına borçludur.

Hürriyeti, ünlü Türk destanlarında,
bu uğurda acılar çekmiş Atalarımızın
dilinden dinliyebiliriz. Yaratılışın ve
kanın asileştirdiği ırk elbette bu yol-
da en müstesna eserleri verecektir.

Hürriyeti bir anlam farkıyla başka
bir şekilde de anlıyabiliriz. Bir insan-
nın manevî bir âleme açılıp, kendisi-
ne aradığı doyurucu ülkeyi düşünce-
sinde bulması da bir çeşit hürriyete
özlemdir. Hayatın ezici, üzücü, girinti
ve çıkıntılarında, maddî dünyanın
huzursuzluk veren sıkıntılarından kur-
tulup, muhayyilede bir hür dünya kur-
mak ve ona kavuşmak mümkündür.
Edebiyatımızda bu çeşit şiirlere çok
rastlamaktayız. Şairler, bu şekilde
kendilerini doyuran iklimi, bir çeşit
güzel hülyayla düşüncelerinde bulu-
yorlar. Hürriyeti bu yönden işleyen
şiirleri başka bir yazımızda bahis
konusu edeceğiz.

Kitapları:

"Varaka ve Gülşah" [1]

Yazan: Hikmet DİZDAROĞLU

Başka bir yazımızda da işaret et-
tiğimiz gibi, Anadolu Türk Edebiya-
tının eski çağlarına, yâni XII., XIII.
ve XIV. yüzyıllarına ait metinler, ye-
ter derecede değildir. Bu hal, adı
geçen yüzyıllarda yazılan edebî eser-
lerin, çeşitli sebepler yüzünden, kay-
bolmasından veya ele geçmemesin-
den ileri gelmiştir. Fakat, Avrupa'da
yurdumuzda, bilginler ve kurumlar
tarafından yapılan araştırmalar, bu
yüzyıllara ait bazı eserleri ortaya
koymuştur. Meselâ Türk Dil Kurumu
tarafından yayınlanan «Dâstan-ı
Ahmet Haramî» ile «Yusuf ve
Zeliha» mesnevisi, bunlardandır.
«Varaka ve Gülşah» mesnevisi
ise, sayın Prof. İsmail Hikmet Ertay-
lan'ın ifadesiyle, «... 768 de Erzu-
rum'lu Zarîr'in yazdığı Yusuf ve
Zeliha ile Şeyhoğlu'nun yazdığı Hur-
şidnâme arasındaki boşluğu biraz
dolduran değerli bir Türk dili ve
edebiyatı belgesidir.»

Edebiyatımızda, «Varaka ve Gül-
şah» konusunu işliyen üç şair vardır.
Yusufî, Mesihî, Ziyâî. Mesihî bir Âzeri
şairdir. Eserini 1038 (1628) de yaz-
mıştır. Ziyâînin «Varaka ve Gülşah»
adlı bir mesnevi yazdığını, yine ken-
disinin bir eserinden öğreniyoruz.
Ziyâî'nin yazdığı «Varaka ve Gülşah»
bugün ortada yoktur. Bu konudaki
mesneviler arasında en eskisi, Yusu-
fi'nin yazdığıdır. Şu halde, Divan
Edebiyatında, «Varaka ve Gülşah»
adile ilk mesneviyi Yusufî yazmış
oluyor.

Yusufî, «Varaka ve Gülşah»ı, hicrî
770 (M. 1368) de yazmıştır. Nerde

yazıldığı belli değil. Prof. İ. H. Er-
taylan'ın, bazı dillere dayanarak, Kon-
ya veya Ankara'da yazılmış olduğunu
tahmin etmektedir. Eserin yaratı-
cısı hakkında da fazla bir şey bilin-
miyor. Onun için, «.... tarihî bir
belge ele geçip de öğreninciye kadar
onu, bugün elde bulunan eserinden
çıkarmağa» çalışılmıştır. Alınan so-
nuca göre, Yusufî bir meddaktır.
Hayatını meddahlıkla kazanan bir
şairdir. İşte Yusufî hakkında bildik-
lerimizin hepsi bu kadardır. Nerede
doğdu, nerede yaşadı, nerede öldü?
Bunların hepsi, bugün için, meçhul.

«Varaka ve Gülşah» mesnevisinin
dört yazma nüshası vardır. En eskisi,
Edebiyat Fakültesi tarafından yayın-
lanan ve incelemeye esas olanıdır.
1021 (1611) tarihinde ağartılmıştır.
Diğer üçü, nisbeten yenidir. Bunlar-
dan Kağızman'da bir öğretmende
bulunan bir nüshayı, aziz arkadaşım
M. Fahrettin Kırzioğlu, Kars ve do-
laylarında yaptığı incelemeler sıra-
sında görmüş ve bir mektubunda
bundan bizi haberdar etmişti.

«Varaka ve Gülşah» altı meclisten
ibaret bir mesnevidir. Konusu şöy-
ledir :

Birinci Meclis : Hazreti Muhammet
zamanındayız. Mekke'de, Beni Şeybe
adlı bir kabîle var. Bu kabîlenin ulu-
ları, Hümam ve Hilâl adlı iki kardeş-

[1] Varaka ve Gülşah, hazırlayan : Ord.
Prof. İsmail Hikmet Ertaylan, İstanbul, 1945
Sh. 43 — 29, 40 kuruş, İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı
Dahı yayınlarından, No. : 1.

tir. Hümam'ın bir oğlu, Hilâl'in de bir kızı oldu. Oğlanın adını Varaka kızını Gülşah koydular. Zaman geçti, iki genç büyüdü, birbirini sevdiler. Onları evlendirmeye karar verildi. Düğünleri yapıldı. Tam gerdek gecesi, Gülşah'ın güzelliğini işiten ve onunla evlenmek isteyen rakip bir kabile başkanı Beni Amr, herkesin eğlenmesini fırsat bilerek, Gülşah'ı kaçırdı. Beni Şeybe kabilesi, kızı kurtardı. Bu defa da Beni Amr bunları takibetti, dövüşmek için er istedi. Varaka ona karşı çıkmak istediysede, Gülşah buna mâni oldu; kendisi Beni Amr'la savaştı ve esir düştü, Varaka'nın babası Hümam da şehit oldu. Amr, Gülşah'a kendisine râm olmasını istedi. Gülşah, bir şartla buna razıdır: Varakayı esir edip kendisine getirmek.

İkinci Meclis : Beni Amr'la Varaka vuruştı, Varaka'nın atı sürçtü, yere düştü, Varaka'yı yakalayıp Gülşah'a getirdiler. İki sevgili, bir hile ile kaçıp kurtuldular. Beni Şeybe kabilesinin ileri gelenleri, Varaka ile Gülşah'ın evlendirilmesi için, Gülşah'ın babası Hilâl'e başvurdular. O, razıdır. Ama, karısı, Varaka'nın yetimliğini ve parasız olduğunu ileri sürerek, bu teklifi reddetti. Varaka, Yemen Şahı olan dayısı Selim Şah'a, para göndermesi için, bir köle ile haber gönderdi. Uzun zaman geçti, köle dönmedi. Varaka, çaresiz, kendi gitti.

O sırada, Anter adlı bir hükümdar, Yemen'e hücum etmiş ve Selim Şah'ı esir almıştı. Varaka bu sırada yetişti. Kalede bulunan Selim Şah'ın vezirle birlikte, Anter'e hücum etti, Anter ordusunun en namı pehlivanlarını yere serdi.

Üçüncü Meclis : Varaka, Anter'in Selim Şah'ı asmak için hazırlık yaptığını görünce, yanına bin kişi alarak hücumu geçti. Anter'i esir etti. Anter'in veziri, bir yahudidir. Varaka'ya haber gönderdi. Eğer Anter'i geri

verirse, o da Selim Şah'ı iade edecektir. Bu teklifin altında, gizli bir maksat vardır: Anter teslim alınacak, Selim Şah geri verilmeyecektir. Fakat, düşman, bu maksadına erişemedi, Selim Şah kurtuldu ve şehre döndü. Düşmanla tekrar savaşa başladı. Varaka düşmana saldırırken, meydan uzunluğunca kazılan ve üzeri örtülen hendeklere düştü, esir edildi. Baş vurulmak için, cellâda verildi. Cellât, onu öldürecek yerde, kurtardı. Çünkü, o, Varaka'nın Selim Şah'a gönderdiği köledir. Yolda düşmanın eline geçmiş ve cellât olmuştu. Varaka, onun yardımile, uyumakta olan düşman saflarından geçerek, Anter'in çadırına girdi, başını kesti ve Selim Şah'ın yanına geldi.

Varaka için, artık yapılacak birşey kalmamış, geri dönmek zamanı gelmişti. Dayısından izin istedi. O, biraz daha yanında kalmasını söyledi.

Dördüncü Meclis : Şam Padişahı Muhsin Şah, Gülşah'ın güzelliğini işitmiş ve ona gönül vermişti. Tacir kılığına girerek, Beni Şeybe kabilesine geldi. Herkese, ve bu arada, Hilâl'le karısına zengin ve değerli hediyeler verdi. Tacir (Muhsin Şah) Hilâl'le karısından Gülşah'ı istedi. Hilâl reddetti, ama karısı, Hilâl'i kandırdı, Gülşah'ı verdiler. Muhsin Şah, Gülşah'ı Şama getirdi. Gülşah, ona, gerçek sevgilisinin Varaka olduğunu söyledi. Muhsin Şah, değerli ve halden anlar bir adamdır. Bu sözlerle kızmadı: « Sen benim kızkardeşim ol, senin yüzünü göreyim, elverir. » dedi.

Bu sırada Varaka, dayısı Selim Şah'dan aldığı para ve eşyalarla, memleketine dönüyordu. Orada herkesi matem içinde buldu. Sebebini sordu. Varaka'nın öldüğünü söylediler.

- Devamı gelecek sayıda -

Köy Tetkikleri :

M a h z e m i n

Yazan : Hidayet TAŞTEKİN

Mahzemin, Kayseri İlinin yirmibeş km. kuzey batısında bucağı Erkilet'e 12 km. de bir köydür. Doğusunda Kemer, batısında Beğdeğirmeni, kuzeyinde Ebiç, Doğu kuzeyinde Dadağı, doğu güneyinde Molu, batı kuzeyinde Yemliha köyleri vardır. Komşu köylere uzaklığı 5 - 15 km. arasındadır. Köy, doğu güneyinden batı güneyine kadar 200 - 800 m. yüksekliğinde tepelerle çevrilmiştir. Bunlar: Asar Yumurcak, Beşiktepe, Bekirdağı [1], Bilen, Ortatepe, Sarınbey, Çingraklı, Meşeli, Büyük, Küçük, Çağşırıcık, Dalaktepe ve Köseleli dağları diye anılır. Bu dağların en yüksek hatları Kemer köyü ile Molu köyünün sınırını teşkil eder.

Tarihçesi : Bu köyün ne zaman kurulduğu ve kimlerin kurduğu henüz belli değildir. Kayseri ve bazı tarihlerde de yeri yoktur. Yalnız köyün en ihtiyar adamlarının anlattığına göre köy, dört küçük köyün birleşmesinden meydana gelmiştir. Köyün 3 km. doğusunda Seniç, 8 km. batısında Yağlıgöz, 2 km. batı kuzeyinde Avşar, 2,5 km. batı güneyinde Temah köyleri bir araya gelerek bir köy teşkil ettiği söylenmektedir. Hakikaten bu köylerin viraneleri, mezarlıktarı bugüne kadar apaçık durmaktadır. Bu köylerin birleşmeleri eşkiya ve istilâcılara karşı korunmak maksadından ileri gelmiş. Köyün ve 200 m. yakınında sun'î bir tepelikte köylülerin yaptığı kazıda bir küçük ev çıkmışsa da içinde tarihî bir vesika ve köye ait hiç bir şey bulunamamıştır. Köye Mahzemin isminin veril-

mesindeki sebep (Mah=Ay), (Zemin=dibi) [2] yer demektir. Güya Beşiktepe dağının dibine kurulmasından ve buraya da gece ışığının bol gelmesinden dolayı bu ismin verildiği rivayet edilmektedir.

Köy halkının sosyal durumu : Köy nüfusunun 1945 sayımında 200 ev, 512 erkek ve 469 kadın olmak üzere 981 kişiden mürekkep olduğu anlaşılmıştır. Köylüler arasında oldukça sıkı bir bağlantı göze çarpar. Küçüklerin büyüklere, büyüklerin küçüklere karşılıklı sevgi ve saygıları fazladır. Giyimleri şehir tipine yakın, dilleri öztürkçe halkı da yerlidir. Köyün ev yapısı yeni, sokakları düz ve geniştir. Her evin basit dahi olsa yatma yeri, mutfak, ahır ve samanlığı ayrıdır. Köyde bir öğretmen okulu vardır. Okul 1939 da açılmış olup 89 erkek, 17 kız 106 çocuk mezun etmiştir. Köyde okuma orta derecededir. En çok okunan şeyler gazete ve dergilerdir. Köy Enstitüsünde bir tek öğrencisi vardır. Bu köy 1948 senesinde öğretmene kavuşacaktır. Köyün 200 m. doğusunda bir evliya [3] vardır. Hasta, sıtmalı insanlar oraya gelip evliyanın hemen yanında çıkan suda yıkanır; dua edip namaz kılarılar. Oradaki bir çaliya paçavra takıp güya şifa umarlar. Mezarı çevreliyen akkavaklar etraf köylerde yetişmez. Köylü bunlara el sürmez, bunları yakmaz ve hiç bir yerde kullanılmaz. zira günahıdır. Burayı ziyarete komşu köylerden ve hattâ Kayseri'den bile gelirler. Köyün kurulduğu Beşiktepe-

Ayrılık Vakti

Gökte kandillerin solgun ışığı,
Billûrdan avize aksetmiş suya
Kapıldım rüyaya haz duya duya.

Suda renk erimiş, gül dalda solmuş,
O ki, gül meftunu dertle boğulmuş,
İlâhi öpüşle dalmış uykuya.

Yıkılan aşklarla taçlanmış gece
Ve gümüş dalların sudaki aksi,
Sükût ünlem'ini çizmiş gizlice,

Bir mucize gibi o renk o rüya,
İlâhi ruhumun silik neş'esi,
Bu süslü gecede ebedi gûya..

Yozgat — A. Erdal Taşkın

nin yanından pınar çıkar. Bu su orada 40 m. eninde, 60 m. boyunda bir çanak şeklini alır. Köyün hemen yanından geçer; 15 km. batıda Kızıl ırmakla birleşir. Çayın etrafı Söğüt, kavak, elma, erik, her türlü ağaç ve sebze, yonca bahçeleri ile çevrilmiştir. Yanında yer alan bağlarda bu su ile sulanır. Köyün % 90 mın burada bağı bahçesi vardır. Barası ilk bahar ve yaz aylarında köye bambaşka bir şekil ve güzellik verir. Dağdan keklik, bahçelerden çeşit çeşit kuş sesleri gelir. Hele sabahleyin güneşin altın ışıkları her evin penceresinden içeri düşer ve her ağacın gölgesi, evlerin duvarlarında birer helezon meydana getirir. Koyu gölgeye bürünen köy geriden ve yanından çok güzel ve şirin görünür. Dağların mor yamaçlarında akşam, sabah sürüsünü otlatan çobanların hazin hazin kaval sesleri duyulur. Köyde üç çeşme, üç kar kuyusu vardır. En çok kuyu suyu kullanılır. Küçük çayın çıktığı yer bataklıktır. Yaz mevsiminde sıtma da görülür. Köyün komşu köylerle telefonu ve şosası vardır.

Köyde hayvan cinsleri ve sayıları :
375 öküz, 322 inek, 40 koşu mandası,

45 inek manda, 62 at, 1824 koyun, 160 tiftik, 240 kadar keçi vardır. 130-140 kaz, 80-120 ördek fazlaca da tavuk vardır. Bunların en çok etinden, yumartasından istifade edilir.

Yetiştirdiği ürünler ; Bahçelerinde patlıcan, domates, biber, hıyar, yeşil bakla, bamya, kabak bol bol yetişir. Bağlarında üzüm çok iyi biter. Evlerin ihtiyacını temin edecek her nevi pekmez yapılır. Yonca kahçelerinden çok miktarda yonca ve tohumu elde edilir. Çay boyunca kavun, karpuz tarlaları uzanır. Taneli şeyler: Buğday, çavdar, arpa, yulaf, nohut, mercimek, fazulye. melemir, ızgın, zeyrek [4], ketendir. Köylüler en çok tarlayı kara sabanla sürerler, 4 tane pulluk vardır. En verimli yer köyün batı güneyinde Çabut bucağıdır [5]. Dağların hemen beşte ikisi sürülmektedir. Ziraatte ekme biçme makineleri henüz kullanılmamaktadır...

[1] Bekirin dağı : Eskiden zarbalığı ile etraf köylere titreten eşkıyanın yerleştiği bir yerdir.

[2] Dibi : Köyde evlerin bodrum, yâni zemin katına dibi denir.

[3] Evliya : Hakka ermiş bir hocanın mezarıdır.

[4] Melemir, ızgın, Zeyrek : Bu bitiklerden bezir denen bir yağ çıkarılır.

[5] Çabut bucağı : Köyün en verimli bir mevkiin ismidir.

Efemin Dilinden

Haydi bre! yiğit soylu,
Çek sazını bir tel kopar!..
Şu gördüğün servi boylu,
Bizim için cilve yapar!..

Erkişiler vursun dizi,
Al al olsun yağız yüzü;
Kahbe düşman görse bizi,
Karşı koymaz, goldan sapar!.

Dertleşelim ozanlarım,
Ere destan yazanlarım;
Koç yiğittir kızanlarım,
Kurtlar gibi dağda yatar!..

Gökler bizim otağımız,
Karlı dağlar yatağımız;
Bin düşmanı, korkağımız,
Tek başına yardan atar!..

ÖCAL'ım bak, devir dönmüş,
Eski çağlar artık sönmüş,
Efelerim çoktan ölmüş,
Şimdi dağlar yasın tutar!..

A. R. ÖCAL

50. Sayı Münasebetile

Çeşitli sebepler yüzünden vaktile meydana gelmiş olan aralıktaki ay açıklığını kapatmak maksadile birkaç nüshadır çift sayı halinde çıkan Erciyes, 50. sayı ile bu açıklığını kapatmış bulunuyor. Bundan böyle her ayın sayısı, o ayın içinde 32 sayfa olarak muntazaman çıkacaktır.

İşlenmemiş nice bakir ve gerçek konularla dolu bulunan memleketimizin yerli ve mahallî kıymetlerini tespit suretile onları zamanın unutturucu tozları altında kalmaktan kurtarıp geleceğe bir hâtıra olarak vermek ve dolayısıyla hevesli gençleri etrafına toplayarak onları, sayfasının müsadese nisbetinde muhite tanıtip yarına hazırlamak için çalışan Erciyes, tekrar çıkmakta bulunduğu iki senedir, bu dâvanın samimiyetine herkesi inandırmış ve bunun için de çevrede geniş bir ilgi ve etrafında bir çok değerli yazıcı ve meraklı okuyucu toplamıştır. Zamanla daha da artacağı muhakkak olan bu ilginin memleket sınırı dışında da başlamış bulunduğunu abone için vaki müracaatlardan görerek sevinmekteyiz.

Bu ilgilerin hepsi bizim için büyük kıymeti haiz mânevî destekleridir. Bu desteklerin artışı çalışmalarımıza yeni bir şevk verecektir.

Erciyes'in, siyaset ve dedi-kodudan uzak, tuttuğu yolda, bundan böyle sendelemen yollarca yürümemesi için bir sebep göremiyoruz. Onun, her türlü şahsî ihtirastan uzak, memlekete feragatin katkısız aşkile bağlı gençler marifetile çıkartılmasını bu güvenin sağlanışın ve inanılabilir olduğuna okuyucuları temin edecek vasfın biri sayıyoruz.

Memleket gençliğinin, yakın çevresini bütün özelliklerle ve mahallî kıymetlerle tanınması için maddî fedakârlıklara da katlanılarak çıkarılan Erciyes, okuyucusu arttığı nisbette bu fedakârlığı mahalline masruf gerçek bir hizmet bilecektir. Bunun için de herşeyden önce Erciyes'in tanınması ve çıkışından haberdar edilmesi lâzımdır.

Bu maksadın husulü için elimizden geldiği kadar çalışmakta ve Erciyes'i mümkün olduğu kadar dolgun çıkarmıya gayret etmekteyiz. Erciyes, değerli ve mahallî yazılara sayfalarını açmıştır. Böyle yazıların memnuniyetle yayınlanacağını okuyucularımıza bir defa daha bildirirken, Erciyes'i, bilmiyenlere tanıtmalarını ve okumalarını himmetlerinden bekleriz.

Erciyes

İmtiyaz Sahibi

Raşit Bener

Yazı İşleri Müdürü

Kâzım Özyedekçi

Yıl	M a r t	Sayı
5		50

Yıllığı : 180 Kuruş
6 Aylığı : 90 ,

Değerli yazılara sayfalarımız açıktır.

Basılmıyan yazılar geri verilmez.

Basıldığı Yer

Erciyes Matbaası - Kayseri

Halkevimizin Mart ayı çalışması

- 1 — İdare Kurulu, haftalık toplantısını muntazaman yapmaktadır,
- 2 — 18 Mart Çanakkale zeferinin yıldönümü münasebetiyle büyük salonumuzda bir toplantı yapılmıştır. Raşit Bener tarafından

günün önemini belirten bir nutuk söylenmiş ve bilâhare davetlilere sinema gösterilmiştir. 3 — Köycülük şubesi üyelerinden Bay Ahmet Özgen'in kızının düğünü halkevimiz salonunda yapılmıştır.

Erciyes'in okuyucularına cevapları

B. Ali Öteleş

Kabasakal mah. Altay
sok. No. 27

Kayseri

Elden gönderdiğiniz ikinci mektubunuzla birlikte iki şiirinizi aldık. Mektubunuzun ilkinde, yerimizin darlığı yüzünden cevap verememiştik. Bu defa ikisini toptan cevaplandırmaya çalışacağız.

Şiir yazmaya hevesli olduğunuz muhakkak. Romantik devreye henüz giren her gençte baş gösteren bu heves, mantarlar gibi bazan çabucak boyatar; fakat köksüz ve besisiz olduğu için de çabucak geçer. Yazmaya başlamazdan önce yazılmış olanları iyice okumanızı, evvela şiirin kalıbı olan nazma ait gerekli bilgeleri edinmenizi tavsiye edeceğiz. Gerçi bir bina taş, taprak, tuğla, kireç v.s.. yığınınan

meydana gelmiştir ama, bu maddelerin herbirinin teşkil edecekleri yığına bina diyemiyoruz. Onun gibi şiir deyincede dörder satırın alt alta gelmesini hatırlamamalıyız. Çalışın; belki muvaffak olursunuz.

B. Adnan Erdal Taşkın

Yozgat

Dört şiirinizi aldık, (Ayrılık vakti) ni bu sayıya koyduk. Diğerlerini de imkân zuhur ettikçe ilerdeki sayılarda yayınlamaya çalışacağız. Renkli Hayalleri ihtiva eden şiirlerinizde usule ve lisana olan vukufunuz gözükmele beraber bazı ufak aksaklıklar da göze çarpmaktadır. Yerimizin müsadeseizliğinden bunlardan burada bahis açamayacağız. Erciyes'in çevrenizde tanıtılmasını himmetinizden bekleriz.

Halkevleri Dergileri

HALKEVLERİNİN ADI	DERGİNİN ADI	KAÇ GÜNDE BİR ÇIKTIĞI
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Taşpınar	"
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Balıkesir	Kaynak	Aylık
Bursa	Uludağ	Üç aylık
Çorum	Çorumlu	Aylık
Denizli	İnanç	"
Diyarbakır	Karacadağ	"
Eskişehir	Halkevi	"
Gaziantep	Başpınar	"
Isparta	Ün	15 günlük
İzmir	Fikirler	Aylık
İstanbul Eminönü	Yeni Türk	"
" "	Halk Bilgisi Haberi	İki aylık
İstanbul Halkevleri	İstanbul	15 günlük
Kayseri	Erciyes	Aylık
Kars	Doğuş	"
Konya	Konya	"
Manisa	Gediz	"
Samsun	19 Mayıs	"
Trabzon	İnan	15 günlük
Zonguldak	Karaelmas	Üç aylık

Gideceği yer :

Fiati 15 Krş